

การใช้นิทานพื้นบ้านในวรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยใหม่ : ตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตามใน วรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยเมจิและกะอิโง

เพ็ญพร แก้วพุ้งรังษิ

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตามและบทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านในวรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยเมจิและกะอิโง โดยศึกษาผ่านตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตาม ในเรื่องสั้นที่ดัดแปลงมาจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง “โมะโมะตะโร” จำนวน 8 เรื่อง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1891 (ปีเมจิที่ 24) จนถึงปี ค.ศ. 1924 (ปีกะอิโงที่ 13) ได้แก่ “โอะนิโมะโมะตะโร” ของ โอะสะกิ โคโย, “อิมะโมะโมะตะโร” และ “นิฮงโกะคะอิบะนะมิ” ของ เคียว โนะ ะระเบะอิ, “โมะโมะตะโรโสะกุสะนะมิ” ของ อิวะยะซะสะนะมิ, “โมะโมะตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ, “โมะโมะตะโร” ของ ซะกะอิ โทะนิชิโกะ, “โมะโมะตะโร” ของ มะทุซุมุระ ทะเกะโอะ และ “โมะโมะตะโร” ของ อะกะตะงะวะ ริวโนะซุเกะ จากการศึกษาพบว่าเรื่องสั้นดังกล่าวนั้นมีการสร้างตัวละคร โมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตามแตกต่างกันออกไปโดยแบ่งได้ ตามช่วงปี ดังต่อไปนี้ 1) ช่วงปลายสมัยเมจิ เน้นการเขียนแบบเพิ่มเรื่องส่วนหลัง มีการปรับเปลี่ยน-ลดตัวละครและสร้างตัวละครใหม่ 2) ช่วงต้น-กลาง สมัยกะอิโง นำเนื้อหาของนิทานพื้นบ้านมาใช้เหมือนเดิมโดยเน้นการดัดแปลงในส่วนขั้วรายละเอียด 3) ช่วงปลายสมัยกะอิโง มีลักษณะการเขียนโดยเพิ่มเนื้อเรื่องทั้งส่วนหน้า และส่วนหลังของนิทานพื้นบ้าน และดัดแปลงภาพลักษณ์ของตัวละครให้ตรงข้ามกับนิทานพื้นบ้าน โดยผู้เขียนใช้นิทานพื้นบ้านเป็นโครงเรื่องหลักและดัดแปลงเนื้อหา ตัวละครเพิ่มเติมโดยมีวัตถุประสงค์ต่างกัน เช่น เพื่อให้เนื้อหาสนุกสนาน สะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และสังคม และสะท้อนถึงพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นต้น

คำ

สำคัญ

โมะโมะตะโร, ยักษ์,
ผู้ติดตาม, เมจิ,
กะอิโง

¹ นักศึกษา ปริญญาเอก สาขาภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยโอซาก้า ประเทศญี่ปุ่น

The Folk Tale using in Japanese Modern Literature: Focus on Momotarou, Demon and the Followers in Meiji and Taishou Period's Literature

Penporn Kaewfoongrungsi

Abstract

The aims of this research are to study the changing of Momotarou, Demon, and the followers' character and the roll of the folk tale through Meiji and Taishou period's literature by focus on Momotarou, Demon, and the followers' character in "Momotarou" Folk tale using short story for 8 stories between 1891 to 1924, which is "Onimomotarou" by Osaki Kouyou, "Imamomotrou" and "Nihongodaibanashi" by Kyou No Warabei, "Momotarouzokuhanashi" by Iwaya Sazanami, "Momotarou" by Kusuyama Masao, "Momotarou" by Sakai Toshihiko, "Momotarou" by Matsumura Takeo, "Momotarou" by Akutagawa Ryuunosuke. Through this research have found that the changing of Momotarou, Demon, and the followers' character can be separated into 3 period, which is 1) Last of Meiji period, almost adding the story in the last part and add or cut of the characters or making the new characters. 2) First and Middle of Taishou period, almost using the same story of the folk tale but change or add more details of the character. 3) Last of Taishou period, found the additional of first part and last part of the folk tale story and also changing the character opposite of the folk tale story. Though this study, Researcher found that the folk tale were changing the story for make the story more funny, show the history on those period or the human habit.

Key words

Momotarou,
Demon, the
followers, Meiji,
Taishou

1. บทนำ

นิทานพื้นบ้านนั้นเป็นเรื่องเล่าปากต่อปากที่เล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ มักพบการนำนิทานพื้นบ้านมาดัดแปลงหรือใช้เป็นส่วนหนึ่งในเนื้อหาวรรณกรรมสมัยใหม่ของญี่ปุ่นอยู่หลายเรื่อง เช่น “โอะโตะจิโสมิ” ของ คะสะอิ โอะซะมุ ซึ่งเป็นผลงานที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักกันดี นอกจากนั้นยังมีผลงานของนักเขียนชื่อดัง อะคุตะงะวะ ริวโนะซุเกะ ที่ได้นำนิทานพื้นบ้านมาสร้างสรรค์ผลงาน ในเรื่อง “คะซิกะชิยะมะ”, “เคียวกันตัน”, “ชะรุกะนิงิซึเซ็น” และ “โมะโมะตะโร” อีกด้วย แต่ทว่างานเขียนเหล่านี้มักถูกมองว่าเป็นงานเขียนในเชิงล้อเลียน ขาดศิลปะด้านการเขียน และการนำแนวคิดต่างๆ มาใช้ในงานเขียน จึงทำให้ผลงานดังกล่าวไม่ได้รับความนิยมในการทำวิจัย แม้ว่าผลงานที่มีชื่อเสียง เช่น “โอะโตะจิโสมิ” จะมีการทำวิจัยจำนวนมาก แต่ยังคงขาดการวิจัยในแง่มุมของการนำเอานิทานพื้นบ้านมาดัดแปลงในวรรณกรรมสมัยใหม่ของญี่ปุ่นรวมถึงรูปแบบของการดัดแปลงดังกล่าว

นิทานพื้นบ้านนั้นแต่เดิมไม่มีรูปแบบตายตัวเนื่องจากเป็นเรื่องเล่าแบบ มุขปาฐะ ที่ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ หรือญาติในครอบครัวเล่าให้กับลูกหลานฟัง จึงมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหา ตัวละคร ฉากแตกต่างกันไปตามพื้นที่ และคนเล่าเรื่อง จนกระทั่งสมัยมุโรมะชิ (ค.ศ. 1550-ค.ศ. 1630) ช่วงระหว่างสมัยสงครามภายในจนถึงช่วงต้นสมัยเอโดะ เนื้อหาของนิทานพื้นบ้านจึงเป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น จะกระทั่งเริ่มมีการบันทึกเป็นตัวอักษรตั้งแต่ช่วงต้นสมัยเอโดะเป็นต้นมา โดยนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” ได้รับการจัดให้เป็นหนึ่งในนิทานพื้นบ้านทั้ง 5 ของญี่ปุ่น (“โมะโมะตะโร”, “คะซิกะชิยะมะ”, “ชะรุกะนิงิซึเซ็น”,

“ฉิตะกิริซุสะมะ”, “ฮะนะซะกะจิอิ”) และได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงในบรรดาเยาวชน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของตำราเรียนญี่ปุ่นในสมัยเมจิที่ 20 (ค.ศ. 1887) หลังจากนั้นจึงมีการตีพิมพ์เป็นหนังสือสำหรับเยาวชน ไปจนถึงหนังสือภาพ จึงทำให้นิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” นั้นมีความใกล้ชิดกับครอบครัวชาวญี่ปุ่นอย่างที่สุด จนกระทั่งปัจจุบันนอกจากจะเป็นหนังสือภาพแล้วยังมีการนำมาเผยแพร่อย่างกว้างขวางผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และจัดเป็นนิทานพื้นบ้านที่นิยมนำมาดัดแปลงเนื้อหามากที่สุด

นับตั้งแต่ต้นนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” มีรูปแบบชัดเจน และเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปแล้วพบว่ามียุคเขียนหลายคนนำเอานิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” มาดัดแปลงเนื้อหาเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคม หรือประวัติศาสตร์ในสมัยนั้น เช่น โอะซะกิ โคโย (尾崎紅葉), เคียวคุเต บะกิน (曲亭馬琴), ชะกะอิ โทะฉิโกะ (堺利彦), อะคุตะงะวะ ริวโนะซุเกะ (芥川龍之介) เป็นต้น จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” และวรรณกรรมที่ดัดแปลงมาจากนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” ที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งลักษณะงานวิจัยออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. การศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ เช่น นะเมะกะวะ มิชิโอะ² (滑川道夫) ศึกษาในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ นิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” เช่น หนังสือภาพอะกะฮง, นิทานเด็กเล่าปากเปล่า, นิทานพื้นบ้าน/นิทานเด็ก/นวนิยาย, หนังสือภาพ/การ์ตูน และข้อถกเถียงเกี่ยวกับโมะโมะตะโรผ่านมุมมองด้านวัฒนธรรมนิทานเด็กเป็นหลัก โอฟูจิ มิกิโอะ³ (大藤幹夫) ศึกษา “โมะโมะตะโร” ฉบับปรับปรุงทั้ง 5 ฉบับของ ชะสะนะมิ โดย

² 滑川道夫著 『桃太郎像の変容』、東京書籍、1981年3月6日

³ 大藤幹夫「巖谷小波『桃太郎』異稿考」『学大図文 (45)』、2002、pp. 17-38

เปรียบเทียบรูปประโยคในแต่ละฉากเพื่อดูส่วนที่ถูกปรับเปลี่ยนหรือตัดออกไป มะทซึบะระ โนะริโกะ⁴ (松原哲子) ศึกษาคำที่นิยมใช้ในสมัยนั้น รวมไปถึงการเพิ่มปัจจัยใหม่ในเนื้อหาของเรื่อง “โมะโมะตะโร” ในหนังสืออะกะฮง/คุโรฮง/อะโอะฮง/คิโอะโรเฮียวชิ

2. การศึกษาเกี่ยวกับระบอบการปกครองด้วยทหาร เช่น โคะทะกิ ฮะรุโกะ⁵ (小滝晴子) ศึกษาเนื้อหาของ “โมะโมะตะโร” ที่เปลี่ยนไปหรือคงเอาไว้ภายหลังสงคราม เนื่องจากช่วงสงครามมีการนำเรื่อง “โมะโมะตะโร” มาใช้เพื่อส่งเสริมระบอบการปกครองด้วยทหาร แต่หลังสงครามช่วงหนึ่งมีการห้ามยุ่งเกี่ยวกับเรื่อง “โมะโมะตะโร” รวมทั้งการปรับเปลี่ยนเนื้อหาเพื่อไม่ให้เยาวชนเกิดความเข้าใจผิด

3. การศึกษาเกี่ยวกับการวิพากษ์วิจารณ์สังคม เช่น ฮิระตะ โคสะบุโร⁶ (原田光三郎) ศึกษาผลงานของอะคุตะงะวะว่ามีการสร้างภาพลักษณ์ของโมะโมะตะโรและยักซ์ให้มีลักษณะตรงกันข้ามเพื่อวิพากษ์วิจารณ์สังคม

4. การศึกษาเกี่ยวกับหนังสือภาพ เช่น ชะกะโนะ ยูโกะ⁷ (坂野陽子) ศึกษาปัญหาของแวดวงวรรณกรรมเยาวชนและหนังสือภาพ รวมไปถึงหนังสือภาพที่ดีโดยวิเคราะห์ผ่านประวัติศาสตร์ของหนังสือภาพนิทานพื้นบ้าน ซึ่งเน้นศึกษาเรื่อง “โมะโมะตะโร” เป็นหลัก โดยงานวิจัยสำคัญเกี่ยวกับ “โมะโมะตะโร” คือการศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” ของนะเมะกะวะ มิชิโอะ⁸ ซึ่งได้ศึกษาในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” ไม่ว่าจะเป็นหนังสือภาพอะกะฮง (赤本), นิทานเด็กเล่าปากเปล่า

(口演童話), นิทานพื้นบ้าน/นิทานเด็ก/นวนิยาย (御伽噺・童話・小説), หนังสือภาพ/การ์ตูน (絵本・漫画) และข้อถกเถียงเกี่ยวกับโมะโมะตะโร (桃太郎論考) ผ่านมุมมองด้านวัฒนธรรมนิทานเด็กเป็นหลัก

ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาในแง่การนำเอานิทานพื้นบ้านมาใช้ในวรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยใหม่ โดยบทความวิจัยนี้ผู้วิจัยจะเน้นศึกษาจากวรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยใหม่ซึ่งดัดแปลงเนื้อหาจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง “โมะโมะตะโร” ในช่วงสมัยเมจิ และทะอิโหม จำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ “โอะนิโมะโมะตะโร” (鬼桃太郎) ของ โอะสะกิ โคโย (尾崎紅葉), “อิมะโมะโมะตะโร” (今桃太郎) และ “นิฮงโกะตะอิบะนะมิ” (日本五大蜥) ของ เคียวโนะวะระเบะอิ (京の蕨兵衛), “โมะโมะตะโรสะกุสะนะมิ” (桃太郎続話) ของ อิวะยะ ชะสะนะมิ (巖谷小波), “โมะโมะตะโร” (桃太郎) ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ (楠山正雄), “โมะโมะตะโร” (桃太郎) ของ ชะกะอิ โทะมิอิโกะ (堺利彦), “โมะโมะตะโร” (桃太郎) ของ มะทซึมุระ ทะกะโอะ (松村武雄) และ “โมะโมะตะโร” (桃太郎) ของ อะคุตะงะวะ ริวโนะซุเกะ (芥川竜之介) โดยศึกษาผ่านตัวละครหลักของเรื่อง ได้แก่ โมะโมะตะโร, ยักซ์ และผู้ติดตาม (สุนัข ลิง ไก่ฟ้า)

2. วัตถุประสงค์

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของตัวละครโมะโมะตะโร, ยักซ์ และผู้ติดตาม และการนำนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” มาดัดแปลงเพื่อใช้ในวรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยเมจิและทะอิโหม

⁴ 松原 哲子「桃太郎」の物草双紙考』『實踐國文學 75』、2009年3月15日、pp. 34-43

⁵ 小滝晴子「ある日の「桃太郎」」『茨女国文 創刊号 39-43』、1989年6月20日

⁶ 原田光三郎「芥川龍之介における主体の問題：「桃太郎」を中心に」『論叢 国語教育学 (11)』、2015年7月31日、pp. 21-33

⁷ 坂野陽子「〈卒論〉絵本論：桃太郎を中心に昔話絵本を考える」『日本文学誌要50』、1994年7月9日、pp. 142-151

⁸ 滑川道夫著『桃太郎像の変容』、東京書籍、1981年3月6日

3. ตัวละคร โมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตาม ในวรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยเมจิและทอโฮโม

3.1 “โอะนิโมะโมะตะโร” (鬼桃太郎) ของ โอะสะกิ โคโย (尾崎紅葉)

“โอะนิโมะโมะตะโร” ของ โอะสะกิ โคโย ตีพิมพ์วันที่ 11 ตุลาคม ค.ศ. 1891 (ปีเมจิที่ 24) โดยสำนักพิมพ์อะกุนคัง (博文館) เนื้อเรื่องเป็นเรื่องเล่าต่อจากตอนจบของนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” โดยมีเรื่องย่อดังต่อไปนี้

3.1.1 เรื่องย่อ

ราชายักษ์ แห่งเกาะโอะนิงะฉิมะผู้โดน โมะโมะตะโรปราบต้องการจะล้มโมะโมะตะโรเพื่อแก้แค้น จึงประกาศหานักรบผู้กล้าหาญเพื่อไปต่อสู้กับโมะโมะตะโร แต่ด้วยชื่อเสียงของโมะโมะตะโรจึงไม่มียักษ์ตนใดอาสา จนวันหนึ่งสามภรรยายักษ์ผู้ทำหน้าที่เฝ้าประตูเกาะโอะนิงะฉิมะคนหนึ่งไปขอพรที่ศาลเจ้าเทพอสุริ (夜叉神社) และฝันว่าได้รับลูกทอขนาดใหญ่รสชาติขม หลังจากนั้นยายท้อและคลอคลุก โดยให้ชื่อว่า คุโมะโมะตะโร (苦桃太郎) ซึ่งตัวโตเร็ว มีผิวสีเขียว ปากสีแดง และฟันไฟได้ คุโมะโมะตะโรออกตัวว่าจะเป็นผู้ไปปราบโมะโมะตะโรเอง จึงออกเดินทางโดยนำห้วยกะโหลกคน 10 หัว ติดตัวไปด้วย (แทนคิบิตังโงะ) ระหว่างทางพบกับปีศาจมังกรสีทองที่บินบนฟ้าและฟันไฟได้ (火炎を吹き空を飛ぶ金色の毒竜) ลิงบาบูนขนาดใหญ่ (大狒) และหมาป่าที่ถูกเข้าใจผิดว่าเป็นวัว คุโมะโมะตะโรชี้เมฆที่ปีศาจมังกรเรียกมาให้มุ่งหน้าตรงไปยังญี่ปุ่น แต่เนื่องจากบินเร็วมากจึงเลยญี่ปุ่นไป จนต้องกลับมาใหม่ ระหว่างกลับมานั้นเวทมนตร์ของปีศาจมังกรเริ่มอ่อนลงจึงทำให้เมฆบางลงจนลิงบาบูนกับหมาป่าร่วงจากเมฆลงไปในทะเลกลายเป็นอาหารให้กับ

จระเข้ ส่วนคุโมะโมะตะโรกับปีศาจมังกรที่อยู่บนเมฆนั้นทะเลาะกันจนร่วงลงมาแล้วจมนหายไปไหนเลย

3.1.2 ตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตาม

ในเรื่อง “โอะนิโมะโมะตะโร” ของ โอะสะกิ โคโยนั้น มีตัวละครโมะโมะตะโร 2 แบบ คือ โมะโมะตะโร กับ คุโมะโมะตะโร โดย ตัวละครโมะโมะตะโรเป็นตัวละครเดิมจากนิทานพื้นบ้าน แต่มีความน่าเกรงขามมากขึ้น ส่วนตัวละครคุโมะโมะตะโรนั้นเป็นตัวละครใหม่ที่ผู้แต่งสร้างขึ้นมาโดยมีลักษณะคล้ายกับตัวละครโมะโมะตะโรแต่เป็นยักษ์ โดยใช้ชื่อตัวละครว่า คุโมะโมะตะโร (苦桃太郎) เกิดจากการขอพรที่ศาลเจ้าเทพอสุริ (夜叉神社) และมีลักษณะภายนอกที่ตัวใหญ่ ผิวสีเขียว ปากสีแดง ฟันไฟได้ มีความมั่นใจว่าจะสามารถล้มโมะโมะตะโรได้ แต่ทว่าสุดท้าย คุโมะโมะตะโรนั้นจมนทะเลตายก่อนที่จะได้ไปปราบโมะโมะตะโรที่ญี่ปุ่น

ส่วนตัวละครยักษ์คือ เหล่ายักษ์ที่โดน โมะโมะตะโรเดินทางมาปราบแล้ว โดยฝ่ายยักษ์รู้สึกเคียดแค้นและอยากจะทำลายโมะโมะตะโร ดังประโยคที่ว่า 「其力を藉てなりともこみ遺恨盡さばやと時の王鬼島中に觸を下し、誰にてもあれ日本を征伐し、桃太郎奴が若衆首と、分捕らきたる珍寶を携へ還らむものは、」⁹ ใช้กำลังเหล่านั้น (จนชนะ) ราชายักษ์ผู้เคียดแค้นจึงค้นหาทั่วเกาะ หากใครก็ได้ที่จะไปปราบญี่ปุ่น เพื่อเอาคอเจ้าหนูโมะโมะตะโรและล่าสมบัติกลับมา แต่ด้วยความหวาดกลัวที่มีต่อโมะโมะตะโร จึงทำให้ไม่มียักษ์ตนไหนกล้าอาสาไปสู้กับโมะโมะตะโรเลย

สำหรับตัวละครผู้ติดตามนั้นมี 3 ตัว โดยเป็นผู้ติดตามของคุโมะโมะตะโร ได้แก่ ปีศาจมังกรสีทอง (金色の毒龍) ลิงบาบูนใหญ่มีขนสีขาว

⁹ 尾崎紅葉『鬼桃太郎』(名著複刻 日本児童文学館)、博文館、1981年10月11日、pp. 1

บนหน้า (白毛朱面の大狒) และหมาป่า (狼) โดยนะเมะกะวะ มิชิโอะ กล่าวไว้ว่า มังกรสีทองนั้น เปรียบเทียบได้กับไก่อู ลิงบาบูน คือ ลิง และหมาป่า คือ สุนัข ในนิทานพื้นบ้าน¹⁰ โดย โอะสะกิ โคโย ได้เขียนภาพลักษณะของมังกร ให้มีลักษณะ เป็นสีทอง มีกระแสน้ำอยู่กลางหลัง มีลิ้น 13 แฉก พ่นไฟและสามารถใช้เวทมนตร์ได้ ครอบครองทางญี่ปุ่นซึ่งเป็นสัตว์ประเภทแมลงนั้นถูกไก่อูซึ่งเป็นสัตว์รับใช้ของ โมะโมะตะโรกินมาตลอดนานหลายปี จึงตอบตกลงไปปราบโมะโมะตะโร ส่วนลิงบาบูนนั้นมีลักษณะภายนอกขนาดใหญ่ มีขนบนใบหน้าสีขาว และหมาป่าที่มีลักษณะคล้ายวัวแสดงให้เห็นว่ามีขนาดใหญ่มาก โดยหมาป่านั้นเป็นศัตรูตัวฉกาจกับสุนัขผู้ติดตามของโมะโมะตะโร โดยสินจ้างที่คุโมะโมะตะโร ให้อภัยผู้ติดตามก็คือ หัวกะโหลกมนุษย์ แทนคิบิด้งโกะ ในนิทานพื้นบ้าน โมะโมะตะโร

จากการศึกษาตัวละครในเรื่อง “โอะนิโมะโมะตะโร” ดังข้างต้น พบว่ามีการเล่าเรื่องต่อจากนิทานพื้นบ้านเดิม โดยตัวละครที่ปรากฏในเรื่องเป็นตัวละครฝ่ายยักษ์ เช่น คุโมะโมะตะโร มังกรปีศาจ ลิงบาบูน และหมาป่า โดยมีการใช้เวทมนตร์ เช่น มังกรเรียกเมฆเหาะในอากาศ และพ่นไฟได้ อย่างไรก็ตามเนื้อเรื่องเน้นฉากผาดโผน มีการต่อสู้ เหวี่ยงเหินเหินอากาศได้ ซึ่งค่อนข้างคล้ายกับเรื่อง ไซอิ๋ว และจบเรื่องอย่างเข้มข้นด้วยเนื้อเรื่องที่ คุโมะโมะตะโร ไม่สามารถไปปราบโมะโมะตะโรที่ญี่ปุ่นได้ เพราะนั่งเมฆเหาะเลยเกาะญี่ปุ่นไป จนทำให้ต้องใช้พลังเวทมนตร์ในการเหาะกลับมาจนพลังหมด ทั้งคุโมะโมะตะโรและผู้ติดตามจึงจมน้ำตายทั้งหมด โดยนะเมะกะวะ มิชิโอะ ได้กล่าวถึงรูปแบบการเขียนดังกล่าวเอาไว้ว่า รูปแบบการเขียนฉากต่อสู้ในเรื่องที่

คล้ายกับเรื่องไซอิ๋ว นั้นนับได้ว่าเป็นรูปแบบการเขียนเฉพาะตัวของโอะสะกิ โคโย แต่เนื่องจากใช้คำศัพท์ที่ยากเกินกว่าที่นักเรียนระดับประถมจะเข้าใจได้ จึงลดความน่าสนใจของเนื้อหาแปลกใหม่และผิดไปจากความตั้งใจของผู้เขียนที่อยากให้เด็กๆ อ่านเรื่องราวที่ตื่นเต้นได้อย่างสนุก¹¹

3.2 “โอะโมะโมะตะโร” (今桃太郎) ของ เคียวโนะวะระเบะอิ (京の蕨兵衛)

“โอะโมะโมะตะโร” ของ เคียวโนะวะระเบะอิ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน ตีพิมพ์ในนิตยสาร โชนันเซะกะอิ (少年世界) ฉบับที่ 1 เล่มที่ 7,8 สำนักพิมพ์อะกะบุคัง (博文館) วันที่ 1 และ 15 เมษายน ค.ศ. 1895 (ปีเมจิที่ 28) โดยมีเรื่องย่อต่อไปนี้

3.2.1 เรื่องย่อ

ในปัจจุบันมีตยายคุหนึ่งกำลังนั่งจิบชาคุยกันเรื่องอยากมีลูกชายเหมือนในนิทานพื้นบ้าน เนื่องจากฝนตกจึงออกไปตัดไม้และซักผ้าไม่ได้ จึงนำของฝากจากโตเกียวมาเปิดดูซึ่งของฝากนั้นเป็นขนมที่มีลักษณะเหมือนลูกท้อ โดยตยายค่อยๆ เปิดออกทีละชิ้น ชิ้นแรกนั้นเปิดออกมาเป็นแตร ส่วนชิ้นที่สองเปิดออกมาเป็นธงชาติญี่ปุ่น และชิ้นที่สามเปิดออกมาเป็นเด็กผู้ชายท่าทางเข้มแข็งหนึ่งคน จึงตั้งชื่อให้ว่า โมะโมะตะโร เมื่อโมะโมะตะโรเติบโตขึ้น ได้ตัดสินใจออกเดินทางไปปราบยักษ์เหมือนในนิทานพื้นบ้าน โดยตั้งใจจะขนน้ำตาลซึ่งเป็นสมบัติของเกาะกลับมา ระหว่างออกเดินทางก็ได้ปราบหมูขนาดใหญ่ ซึ่งคุคุมครอบครัวของไก่อู จึงได้ไก่อู แร้ง และสิงโตเป็นผู้ติดตามและเดินทางถึงเกาะโอะนิงะมิยะโดยได้รับการเรียกอย่างยกย่องจากยักษ์ในเกาะว่า “ท่านนายพล” เมื่อโมะโมะตะโรพบกับพรรคพวกเดินทางถึง

¹⁰ 滑川道夫『桃太郎像の変容』、東京書籍、1981年3月6日、pp. 228

¹¹ เรื่องเดียวกัน, pp.228

เกาะ เหล่ายักษ์ที่ต่างทราบถึงกิตติศัพท์ของโมะโมะตะโรเป็นอย่างดีได้ยกธงขาวรอต้อนรับโมะโมะตะโรอยู่ก่อนแล้ว พร้อมบอกยกสมบัติทั้งหมดให้ หลังจากนั้นยักษ์ได้เลี้ยงน้ำซูบที่ใส่น้ำตาลของเกาะ และให้เงินทองเครื่องประดับต่างๆ แก่โมะโมะตะโร เมื่อชนของทุกอย่างขึ้นเรือและกำลังจะเดินทางกลับ เหล่าประชากรยักษ์จำนวนมากมาส่งโมะโมะตะโรพร้อมตะโกนว่า “ท่านนายพลโมะโมะตะโรที่หนึ่งแห่งญี่ปุ่นจงเจริญ” เมื่อเดินทางกลับมาถึงญี่ปุ่นได้จัดงานเลี้ยงฉลองครบรอบแต่งงาน 50 ปีให้กับตาและยาย

3.2.2 ตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตาม

ในเรื่อง “อิเมะโมะโมะตะโร” ของเคียวโนะวะระเบะอิ นั้นตัวละครโมะโมะตะโรเป็นตัวละครตัวกบนิทานพื้นบ้านซึ่งเกิดจากขนมที่มีลักษณะเหมือนลูกท้อซึ่งเป็นของฝากจากโตเกียว เด็บโตขึ้นมาโดยรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” และมีความคิดที่จะออกเดินทางไปปราบยักษ์ที่เกาะโอะนิงะชิมะเหมือนในนิทานพื้นบ้าน โดยผู้แต่งสอดแทรกความเป็นตะวันตกในเรื่อง เช่น ต้นกำเนิดของโมะโมะตะโรที่กำเนิดจากขนม เป้าหมายของโมะโมะตะโรในการเดินทางไปปราบยักษ์ที่ต้องยึดเอาน้ำตาล และคำยกย่องว่า “ท่านนายพล” (大将閣下) ที่ยักษ์มีต่อโมะโมะตะโร โดยผู้เขียนยังคงภาพลักษณ์ของโมะโมะตะโรที่เก่งและแข็งแกร่งเอาไว้ จะเห็นได้จากชื่อเสียงของโมะโมะตะโรที่ได้จากการฆ่าหมูขนาดใหญ่ก่อนออกเดินทางไปปราบยักษ์จนเป็นที่รู้จักไปทั่ว เมื่อโมะโมะตะโรเดินทางถึงเกาะโอะนิงะชิมะจึงไม่ต้องออกแรงต่อสู้ใดๆ เพราะเหล่ายักษ์ต่างได้ยินชื่อเสียงของโมะโมะตะโร จึงยกธงขาวยอม

แพ้แก่โมะโมะตะโรทันที ดังประโยค 「本城近く来て見ると城櫓から悄然と『白旗が出て居ります、』」¹² เมื่อเข้าใกล้ตัวปราสาทก็เห็น “ธงสีขาวโผล่ออกมา” จากยอดปราสาทอย่างเงียบๆ

ส่วนตัวละครยักษ์นั้นไม่มีพฤติกรรมรุกรานหรือขโมยสมบัติของชาวบ้าน เป็นเพียงแค่ง่ายๆ บนเกาะโอะนิงะชิมะซึ่งเป็นแหล่งผลิตน้ำตาลและมีเครื่องประดับ ยักษ์รู้จักชื่อเสียงของโมะโมะตะโรเป็นอย่างดีจึงไม่กล้าต่อสู้ด้วย จึงยกธงขาวยอมแพ้ และเรียกโมะโมะตะโรว่า “ท่านนายพลแห่งญี่ปุ่น” 「日本大将閣下には遠路の海陸供御恙あらせられず、恐悦に存じ奉る、何はしかれ、此處は端近に候へばイザまづ御通り下さるやう」¹³ ท่านนายพลแห่งญี่ปุ่นอุตสาหะเดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลมาพวกเรารู้สึกยินดียิ่ง ขอเชิญเข้ามาด้านในก่อน พร้อมดูแลและยกสมบัติต่างๆ ให้กับโมะโมะตะโร

สำหรับผู้ติดตามนั้นมี 3 ตัว ได้แก่ ไก่ (鶏) แร้งตัวใหญ่ (大鷲) และสิงโต (獅子) ซึ่งเหตุผลที่ทั้งสามยอมเป็นผู้ติดตามของโมะโมะตะโรนั้นแตกต่างไปจากนิทานพื้นบ้าน โดยไก่นั้นขอเป็นผู้ติดตามเพื่อทดแทนบุญคุณที่โมะโมะตะโรปราบหมูซึ่งรุกรานครอบครัวตนมาโดยตลอด ส่วนแร้งและสิงโตนั้นรู้สึกนับถือในความกล้าหาญของโมะโมะตะโรจึงอาสาเป็นผู้ติดตามโดยโมะโมะตะโรไม่ต้องให้เนื้อกระป๋อง (牛肉の缶詰) ที่เตรียมมา ดังประโยคที่ว่า 「大将閣下のご勇猛に殆ど敬服いたしまして」¹⁴ รู้สึกนับถือในความกล้าหาญของท่านนายพลเป็นอย่างยิ่ง

จากการศึกษาตัวละครในเรื่อง “อิเมะโมะโมะตะโร” พบว่าตัวละครถูกดัดแปลงให้มีความเป็นตะวันตกมากขึ้นเพื่อนำเสนอให้สอดคล้องกับ

¹² 京の薬兵衛「今桃太郎」『少年世界』第1巻8号、博文館、1895年4月15日、pp. 820

¹³ เรื่องเดียวกัน, pp. 820

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, pp. 818

สงครามจีน-ญี่ปุ่น โดยผู้แต่งได้ดัดแปลงทั้งต้นกำเนิดของโมะโมะตะโรซึ่งเป็นตัวละครหลัก วัตถุประสงค์ในการเดินทางไปปราบยักษ์ พุทธกรรมและคำพูดของยักษ์ที่ล้วนแล้วแต่เป็นสัญลักษณ์ของตะวันตกและสงครามทั้งสิ้น ดังที่ นะเมะกะวะ มิชิโอะได้วิเคราะห์เอาไว้ว่า เรื่อง “โมะโมะตะโร” นั้นสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกของคนญี่ปุ่นที่มีต่อชัยชนะในสงครามจีน-ญี่ปุ่น และการจงใจกล่าวถึงน้ำตาที่แสดงให้เห็นถึงการใช้เกาะโอะนิเงะมิเมะแทนได้หวน โดยช่วงก่อนและหลังสงครามจีน-ญี่ปุ่น และรัสเซีย-ญี่ปุ่นนั้นมักมีการเชื่อมโยงระหว่างเรื่องของโมะโมะตะโรกับแนวคิดการล่าอาณานิคมต่างประเทศของญี่ปุ่น¹⁵

3.3 “นิฮงโกะคะอิเบะนะมิ” (『日本五大噺』) ของ เคียวโนะวะระเบะอิ (京の蘆兵衛)

“นิฮงโกะคะอิเบะนะมิ” ของ เคียวโนะวะระเบะอิ ดัดแปลงเพิ่มเติมจากต้นฉบับ “วะระเบะอะนะมิอะกะฮงจิ” (『童蒙話赤本事始』) ของ เคียวคุเต บะกิน (曲亭馬琴) ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์บุโรกุโดะโอะเดะน (文禄堂書屋) ในปี ค.ศ. 1901 (ปีเมจิที่ 34) ในรูปแบบวรรณคดีประชาชนนิยม (戯作) แบบอะกะฮง (赤本) ซึ่งมีเนื้อเรื่องที่รวมเรื่องราวและตัวละครทั้งหมดของนิทานพื้นบ้านทั้ง 5 เรื่องของญี่ปุ่น (โมะโมะตะโร, อะนะซะกะจิ, นิตะกิริสุซุเมะ, ซะรุกะนิงิซึเซ็น และคะชิกะชิยะมะ) เอาไว้ และเปลี่ยนตัวละครให้กลายเป็นมนุษย์ทั้งหมด เนื้อเรื่องเป็นเรื่องราวชีวิตของโมะโมะตะโรในช่วงอายุ 50 ปีที่เปลี่ยนชื่อเป็น โมะโมะกะวะตะโร โดยมีเรื่องย่อต่อไปนี้

3.3.1 เรื่องย่อ

โมะโมะกะวะตะโร ผู้เกิดในประเทศแห่งนักรบ เมืองชิบะ ตอนหนุ่มชื่อ โมะโมะตะโร

เคยเดินทางไปปราบยักษ์ที่เกาะโอะนิเงะมิเมะและได้สมบัติกลับมามากมาย อีกทั้งยังได้สมนาคุณจากจักรพรรดิ จึงนับได้ว่าเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงอย่างมาก แม้อายุ 50 ปีแต่ยังแข็งแรงมาก ผู้คนนับถือราวกับเทพเจ้า บ้านของโมะโมะกะวะตะโรนั้นล้วนเต็มไปด้วยสิ่งของอัครจริย โดยหนึ่งในนั้นคือ แป้นหมึกเขียนพู่กันทรงลูกพลับ (柿形の硯) ที่ผู้ใดเขียนตัวอักษรด้วยหมึกจากแป้นหมึกนี้จะสามารถเขียนหนังสือได้สวย แม้กระทั่งคนที่ไม่รู้หนังสือ ซึ่งโมะโมะกะวะตะโรได้เก็บรักษาเอาไว้เป็นอย่างดีตลอดมา จนกระทั่งวันหนึ่งที่ฝนตกหนักมาก มีขโมยแอบเข้ามาขโมยแป้นหมึกเขียนพู่กันดังกล่าวไป หลังจากนั้นอูซุเกะกิชิถูกคนเดียวของตาและยายฝ่ายดีชื่อ โฉมจิโกะ โฉมโรกุและซุเนะโอะ จัปทะนุกิชิ ลูกของตาและยายฝ่ายเลวชื่อ เคนเบ และมะงะตะ ซึ่งเป็นคนขโมยแป้นหมึก มาให้โมะโมะกะวะตะโรเป็นผู้ตัดสินความผิด

3.3.2 ตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตาม

ในเรื่อง “นิฮงโกะคะอิเบะนะมิ” ของ เคียวโนะวะระเบะอิ นั้น ตัวละครโมะโมะตะโรคือตัวละครตัวเดียวกับ โมะโมะตะโรในนิทานพื้นบ้าน หลังจากปราบยักษ์กลับมาได้ใช้ชื่อว่า โมะโมะกะวะตะโร กำเนิดในประเทศแห่งการรบ มีชื่อเสียงและทรัพย์สินสมบัติมากมายจากการไปปราบยักษ์ในสมัยหนุ่ม ดังประโยค 「このお方は若い時の名を桃太郎といひまして ある時鬼が島といふ処を征伐して 沢山の宝物を持帰りましたので 其頃の天子様からたいそう御褒美を戴いた名高い人であります。」¹⁶ ท่านผู้นี้ตอนหนุ่มมีชื่อว่า โมะโมะตะโร ครั้งหนึ่งท่านได้เดินทางไปยังสถานที่ที่เรียกว่า เกาะโอะนิเงะมิเมะและนำทรัพย์สินสมบัติมากมายกลับมา จึงได้รับรางวัลจากท่านจักรพรรดิจึงนับว่าเป็นคนที่มี

¹⁵ 滑川道夫 『桃太郎像の変容』、東京書籍、1981年3月6日、pp. 235

¹⁶ 曲亭馬琴 原作、京の蘆兵衛 述『日本五大噺』、文禄堂書屋、1901年5月1日、pp. 1

ศักดิ์สูงยิ่ง โดยในเรื่องนี้ โมะโมะกะวะตะโรมีบทบาทในการตัดสินความดีความเลวของตัวละครในเรื่อง ส่วนตัวละครยักซ์นั้นไม่มีปรากฏในเรื่อง แต่มีการอ้างถึงในเรื่องในนิทานพื้นบ้านที่ โมะโมะตะโรเดินทางไปปราบยักซ์และนำเอาสมบัติมากมายกลับมา เช่นเดียวกับตัวละครผู้ติดตามที่ไม่ปรากฏในเรื่อง

เรื่อง “นิฮงโกะตะโอะบะนะมิ” เป็นเรื่องราวต่อจากนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” โดยตัวละคร โมะโมะกะวะตะโรนั้น คือ โมะโมะตะโร ตอนอายุ 50 ลักษณะของตัวละครในเรื่องมีฝั่งดีและฝั่งเลว และมีโมะโมะกะวะตะโรเป็นคณกลางคอยตัดสินความดีความเลว เนื้อหาเน้นเรื่องการทำได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ซึ่งเป็นลักษณะทั่วไปของนิทานพื้นบ้าน

3.4 “โมะโมะตะโรโสะกุสะนะมิ” (桃太郎続話) ของ อิวะยะ ซะสะนะมิ (巖谷小波)

“โมะโมะตะโรโสะกุสะนะมิ” ของ อิวะยะ ซะสะนะมิ ตีพิมพ์ในชุดหนังสือ นิฮงมุกะมิบะนะมิโสะกุสะนะมิ ชุดที่ 1 (「日本昔噺続話」第一編) ของสำนักพิมพ์อะกุบุนคัง (博文館) เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ. 1914 (ปีโชวะที่ 3) เป็นเรื่องราวต่อจากนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” ซึ่งเป็นรูปแบบที่ผู้เขียนตั้งใจเขียนเพื่อดึงดูดความสนใจของเยาวชน โดยมีเรื่องย่อต่อไปนี้

3.4.1 เรื่องย่อ

ภายหลังจากที่โมะโมะตะโรปราบยักซ์เรียบร้อยแล้ว รู้สึกว่าไม่สามารถปล่อยเกาะโอะนิงะมิมะทิ้งไว้กับคนเลวอย่างยักซ์ได้ จึงให้ผู้ติดตามทั้งสามตัวเป่าขลุ่ยเพื่อหาผู้ปกป้องเกาะซึ่งเป็นลิง จนอยู่มาวันหนึ่งยักซ์เขี้ยวกับยักซ์แดงนำข่าวมาแจ้งเรื่องกำลังทหารจากเมืองมหาอำนาจ ชื่อ “เนะ โนะ คุนิ” กำลังจะเข้ามาโจมตีเกาะ โมะโมะตะโรคิดจะปกป้องเกาะจึงประกาศแก่เหล่าบริวารยักซ์ว่าจะออกเดินทาง

ทางในเช้าตรู่ของวันรุ่งขึ้น และไปขออนุญาตจากตาบยาย แล้วให้หญิงสาวผู้ดูแลตยายจัดเตรียมของสำหรับออกเดินทางให้ เมื่อออกเดินทางได้บอก่อนวิเศษที่ได้มาตอนไปปราบยักซ์เพื่อเอาฤกษ์เอาชัยและกินคิบัตงโงะที่หนึ่งของญี่ปุ่นก่อนออกเดินทาง สุนัขและไก่ฟ้าช่วยกันเขียนป้ายผ้าว่า “ที่หนึ่งของโลก” แล้วจึงออกเดินทาง โดยระหว่างทางได้เต่ายักษ์ (大亀) ปลาทรายแดง (鯛) และกุ้งยักษ์ (大海老) เป็นผู้ติดตามเพิ่มขึ้นจนเดินทางถึงเกาะโอะนิงะมิมะ ไก่ฟ้าเป็นผู้เข้าไปสอดแนมในกองกำลังทหารเมืองเนะ โนะ คุนิ โมะโมะตะโรเดินทางพร้อมผู้ติดตามไปยังเมือง เนะ โนะ คุนิ และโจมตีเรือจำนวนหลายร้อยลำของศัตรูในทันทีแล้วให้เต่ายักษ์กับกุ้งคอยคว่ำเรือของศัตรูจากใต้ น้ำ โดยมีข้างหนึ่งของโมะโมะตะโรถือลูกแก้ววิเศษ และอีกข้างหนึ่งจับค้อนวิเศษก่อให้เกิดพายุได้ฝนจนเรือศัตรูจมลงใต้ทะเล โมะโมะตะโรถือโอกาสนี้บุกเข้าโจมตีเมือง เนะ โนะ คุนิ โดยสวมผ้าคลุมพรางตัวแล้วแอบเข้าไปจับตัวพระราชินีในปราสาททำให้ชาวเมืองต่างหวาดกลัวและคิดว่านี่คือบทลงโทษจากเทพเจ้าที่มีต่อพระราชินีผู้หยิ่งโส เมื่อพาตัวพระราชมารดาจนถึงท่าเรือโมะโมะตะโรได้ปรากฏตัวออกมาให้เห็นพร้อมต่อว่าพระราชินีเรื่องพฤติกรรมที่ไม่ดีและสั่งให้พระราชมารดาเป็นผู้ติดตามตน พระราชินีจึงไม่ปฏิเสธ โมะโมะตะโรกับเหล่าบริวารจึงร่วมป่าวร้องแสดงความยินดีต่อญี่ปุ่น หลังจากนั้นจึงพากันขนทรัพย์สมบัติทั้งหมดซึ่งมีมากกว่าตอนไปปราบยักซ์ที่เกาะโอะนิงะมิมะหลายเท่าตัวกลับมาญี่ปุ่น ท่ามกลางความยินดีของตาและยาย หลังจากนั้นโมะโมะตะโรยังคงพาเหล่าผู้ติดตามไปยังเมือง เนะ โนะ คุนิ เพื่อปกป้องเมือง

3.4.2 ตัวละครโมะโมะตะโร, ยักซ์ และผู้ติดตาม

ในเรื่อง “โมะโมะตะโรโสะกุสะนะมิ” ของ อิวะยะ ซะสะนะมิ นั้น ตัวละครโมะโมะตะโร

ออกไปต่อสู้เพื่อปกป้องเกาะของตัวเอง โดยมีการเตรียมตัวก่อนออกเดินทาง ขออนุญาตตาและยาย และเดินทางไปทางเรือพร้อมกับผู้ติดตาม เหมือนในนิทานพื้นบ้าน แต่มีการใช้คำว่า “ที่หนึ่งของญี่ปุ่น” และ “ที่หนึ่งของโลก” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโมะโมะตะโรนั้นมีความยิ่งใหญ่ อีกทั้งยังใช้ของวิเศษ เช่น ลูกแก้ววิเศษ ค้อนวิเศษ ใช้เรียกลมพายุได้ หรือผ้าคลุมพรางตัวใช้ลึกลับเข้าไปจับพระราชินี และยังมีพฤติกรรมรุกรานผู้อื่นจนอ้างว่าทำไปเพื่อปกป้องเมือง

ส่วนตัวละครยักษ์นั้นเป็นยักษ์ในนิทานพื้นบ้านที่โมะโมะตะโรเดินทางมาปราบ โดยบทบาทเป็นเพียงแค่ผู้รับใช้ของโมะโมะตะโรเท่านั้น ส่วนผู้ที่ถูกปราบกลับเป็นพระราชินีแห่งเมือง เนะ โนะ คุนิ ซึ่งจะยกทัพเรือมายังเกาะโอะนิเงะชิมะ

สำหรับตัวละครผู้ติดตามนั้นนอกจากสุนัข ลิง ไก่ฟ้า ซึ่งเหมือนในนิทานพื้นบ้านแล้ว ยังมีผู้ติดตามเพิ่มขึ้นมาใหม่อีก 3 ตัว ได้แก่ เต่ายักษ์ ปลาทรายแดง และกิ้งก่ายักษ์ ซึ่งมีบทบาทช่วยโมะโมะตะโรในการทำให้เรือรบที่จะมาจู่โจมเกาะโอะนิเงะชิมะคว่ำจมในทะเล

ในเรื่อง “โมะโมะตะโรสะกดภูเขะนิ” มีการสร้างตัวละครให้มีลักษณะสอดคล้องกับลัทธิจักรวรรดินิยม โดยเฉพาะตัวละครโมะโมะตะโร เช่น การใช้คำว่า “ที่หนึ่งของญี่ปุ่น” และ “ที่หนึ่งของโลก” ซึ่งตรงกับสถานการณ์ในช่วงสมัยทะอิโม่ที่อยู่ในยุคสงคราม เช่น สงครามจีน-ญี่ปุ่น สงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่น รวมไปถึงสงครามโลกครั้งที่ 1 แต่อย่างไรก็ตาม โมะโมะตะโรมีการใช้ของวิเศษ มีผู้ติดตามเพิ่มมากกว่าในนิทานพื้นบ้านโดยล้วนเป็นสัตว์ขนาดใหญ่ ซึ่งบางตัวมีลักษณะคล้ายในเรื่องสันดัดแปลงสมัยเมจิ

3.5 “โมะโมะตะโร” (桃太郎) ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ (楠山正雄)

“โมะโมะตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ ตีพิมพ์ในหนังสือชุด “นิงโดวะโฮเงียะกุ” เล่มหลัง (『日本童話宝玉集』下巻) โดยสำนักพิมพ์ฟูสึโบ (富士房) เมื่อวันที่ 10 เมษายน ค.ศ. 1922 (ปีทะอิโม่ที่ 11) โดยมีเรื่องย่อต่อไปนี้

3.5.1 เรื่องย่อ

เรื่องราวของเด็กชายที่เกิดจากลูกท้อ ซึ่งยายเก็บได้จากแม่น้ำและให้ชื่อว่า โมะโมะตะโร เมื่อโตขึ้น โมะโมะตะโรผู้มีพลังกำลังแกร่งกล้าที่สุดในญี่ปุ่นรู้สึกอยากทดสอบตนเองจึงขออนุญาตยายออกเดินทางไปปราบยักษ์ที่เกาะโอะนิเงะชิมะ ระหว่างทางเจอกับสุนัขในพงหญ้า ลิงในป่า และไก่ฟ้าบินอยู่บนท้องฟ้า ทั้งสามยอมไปปราบยักษ์ด้วยเพื่อแลกกับคิบิสังโงะหนึ่งลูก ทั้งหมดเดินทางโดยเรือใช้เวลาเพียงพริบตาเดียวจึงเดินทางถึงเกาะ เมื่อเหล่ายักษ์เห็นต่างรีบปิดประตูและช่วยกันดันประตูเอาไว้ สุนัขเคาะประตูและป่าวร้องบอกเรื่องที่โมะโมะตะโรจะมาปราบจึงทำให้ยักษ์ยิ่งช่วยกันดันประตูแรงยิ่งขึ้น ไก่ฟ้าจึงบินข้ามประตูไปจิกต้ายักษ์ทำให้เหล่ายักษ์แตกกระเจิง ลิงจึงปีนข้ามกำแพงหินไปเปิดประตูให้โมะโมะตะโรเข้ามาข้างใน เมื่อได้จังหวะโมะโมะตะโรกระโดดขึ้นขี่คอนายพลฝ่ายยักษ์แล้วรัดคอแน่นจนยอมแพ้และสัญญาที่จะยกสมบัติทั้งหมดให้ หลังจากนั้นโมะโมะตะโรและผู้ติดตามต่างช่วยกันขนสมบัติล้ำค่าที่สุดในโลกจำนวนมหาศาลนั้นขึ้นเรือกลับมายังญี่ปุ่น ตาและยายต่างดีใจที่โมะโมะตะโรกลับมาอย่างปลอดภัย โมะโมะตะโรและผู้ติดตามต่างแสดงความดีใจร่วมกัน ส่วนท้องฟ้านั้นสดใสไร้เมฆ ดอกซากุระเบ่งบานเต็มสวน

3.5.2 ตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตาม

ในเรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ นั้น ตัวละครโมะโมะตะโรกำเนิดจากลูกท้อที่ยายเก็บได้จากแม่น้ำ ทำให้ยายคิดว่าเป็นเด็กที่เทพเจ้าประทานให้ เมื่อโตขึ้นโมะโมะตะโรนั้นมีร่างกายใหญ่และมีแรงมากกว่าเด็กทั่วไป จนกลายเป็นคนที่แข็งแกร่งที่สุดในญี่ปุ่น ต่อมาจึงตัดสินใจออกเดินทางไปปราบยักษ์เพื่อทดสอบความสามารถของตนเอง ดังประโยคที่ว่า 「日本の国中で、桃太郎 ほど強いものはないようになりました。桃太郎はどこか外国へ出かけて、腕いっぱい、力ためしをしてみました。」¹⁷ โมะโมะตะโรจึงกลายเป็นคนที่แข็งแกร่งที่สุดในญี่ปุ่น โมะโมะตะโรจึงอยากออกเดินทางไปยังประเทศสักแห่งเพื่อทดสอบความสามารถตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งแตกต่างไปจากนิทานพื้นบ้าน

ส่วนตัวละครยักษ์นั้นเป็นยักษ์เลวที่มักออกปล้นทรัพย์สินสมบัติของประเทศอื่นๆ อยู่เสมออาศัยอยู่ในปราสาทบนเกาะโอะนิเงะมิยะซึ่งอยู่ไกลจากญี่ปุ่นมากต้องเดินทางนานหลายปี 「もう何年も何年も船をこいで行くと、遠い遠い海のはてに、鬼が島という所がある。悪い鬼どもが、いかめしいくろがねのお城の中に住んで、ほうぼうの国からかすめ取った貴い宝物を守っている。」¹⁸ เมื่อเดินทางโดยเรือใช้เวลานานหลายปี ณ ทะเลอันแสนไกลโพนนั้นมีสถานที่ที่เรียกว่าเกาะโอะนิเงะมิยะอยู่ พวกยักษ์เลวอาศัยอยู่ในปราสาทสีดำตระหง่าน เฝ้าระวังรักษาทรัพย์สินสมบัติซึ่งปล้นมาจากทั่วทุกสารทิศ แม้พฤติกรรมของยักษ์จะเป็นพฤติกรรมเลวแต่ไม่ได้เป็นการรุกรานหมู่บ้านของโมะโมะตะโรเหมือนในนิทานพื้นบ้าน แต่กลับเน้นการอธิบายความห่างไกลของเกาะยักษ์และ

ทรัพย์สินสมบัติของยักษ์

สำหรับตัวละครผู้ติดตามนั้นมี 3 ตัว คือ สุนัข ลิง ไก่ฟ้า เหมือนในนิทานพื้นบ้าน ซึ่งทั้งสามขอติดตามโมะโมะตะโรไปปราบยักษ์โดยแลกกับคิบิสังหนึ่งลูก นอกจากนี้ยังมีการแบ่งหน้าที่ช่วยเหลือโมะโมะตะโรในการปราบยักษ์เป็นอย่างดี เช่น ตอนอยู่บนเรือ และตอนต่อสู้กับยักษ์

เรื่องสั้น “โมะโมะตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ นั้นมีลักษณะการแต่งเรื่องแบบนิทานพื้นบ้านเดิมมากที่สุด แต่เน้นในส่วนของรายละเอียดเพิ่มมากขึ้น เช่น ความห่างไกลของเกาะยักษ์ การเดินทางอันแสนรวดเร็วของโมะโมะตะโรที่อาจได้มาจากการประทานของเทพเจ้า นอกจากนี้ยังเน้นการอธิบายลักษณะความดีใจของผู้ติดตามหลังปราบยักษ์กลับมาได้

3.6 “โมะโมะตะโร” (桃太郎) ของ ชะกะอิ โทะมิอิโกะ (堺利彦)

“โมะโมะตะโร” ของ ชะกะอิ โทะมิอิโกะ อยู่ในบทที่ 4 ของหนังสือ “อิกคิวโอะโม่” (『一休和尚』) ในชื่อเรื่องว่า “โมะโมะตะโร”- เรื่องราวการปราบยักษ์ร้าย (「桃太郎—金持鬼を征伐した話—」) ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มิโนะโนะมะโดโมะเต็น (東雲堂書店) วันที่ 16 พฤศจิกายน ค.ศ. 1922 (ปีโชวะที่ 11) โดยมีเรื่องย่อต่อไปนี้

3.6.1 เรื่องย่อ

เรื่องราวของเด็กชายที่เกิดจากลูกท้อซึ่งยายเก็บได้จากแม่น้ำและให้ชื่อว่า โมะโมะตะโร ครอบครัวตายายนั้นยากจนเนื่องจากโดนยักษ์ซึ่งอาศัยอยู่บนภูเขาโอะนิเงะมิยะ (鬼が嶽) ขูดรีดมาโดยตลอด เหล่ายักษ์นั้นคอยปล้นทั้งเงิน ทอง ข้าว และสมบัติอื่นๆ ดังนั้นคนในหมู่บ้านรอบๆ ภูเขาจึงยากจนตลอดไม่ว่าจะทำงานหนักแค่ไหนก็ตาม แม้จะ

¹⁷ 楠山正雄「桃太郎」講談社学術文庫、講談社、1983年5月10日 第1刷発行、pp. 142

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, pp. 142

อยากปราบสักแค่นั้นแต่ก็ทำไม่ได้เพราะยักษ์นั้นทั้งแข็งแรง ทั้งมีตะบองเหล็กและค้อนวิเศษ เมื่อโมะโมะตะโรโตขึ้นจึงอาสาไปปราบยักษ์ภูเขาโอะนิงะทะเกะให้ ตายายเตรียมคิบังโงะเพื่อเป็นเสบียงอาหารให้ ระหว่างทางเจอกับสุนัข ลิง และไก่ฟ้า ทุกตัวเมื่อเมื่อรู้ว่าโมะโมะตะโรจะไปปราบยักษ์ก็ขอร่วมเดินทางพร้อมพาพรรคพวกไปด้วยอีก 10 ตัว โมะโมะตะโรก็ให้คิบังโงะแก่ทุกตัว เมื่อทั้งหมดเดินทางถึงภูเขาโอะนิงะทะเกะก็มองเห็นปราสาทหลังใหญ่ท่ามกลางป่าสน ด้านหน้าปราสาทเป็นประตูเหล็กขนาดใหญ่ รอบๆ เป็นกำแพงหิน โมะโมะตะโรตะโกนบอกให้เหล่ายักษ์เปิดประตูให้แต่กลับทำให้เหล่ายักษ์กลัวและช่วยกันดันประตูแน่นหนามากขึ้น ไก่ฟ้าจึงบินข้ามประตูไปบอกว่าโมะโมะตะโรมาแก้แค้นขอให้ยักษ์ยอมแพ้ ขณะนั้นยักษ์เผลอตัว โมะโมะตะโรและกลุ่มผู้ติดตามจึงเข้าไปด้านในได้ แล้วเหล่าไก่ฟ้าก็เข้าไปจิกตาของยักษ์ เหล่าสุนัขก็เข้าไปกัดทั้งกันและขาของยักษ์ ส่วนลิงก็เข้าไปข่วนหน้า จนนายพลฝ่ายยักษ์ออกมาต่อสู้กับโมะโมะตะโรโดยใช้ตะบองเหล็กแต่ก็เสียท่าโดนโมะโมะตะโรกระโดดเข้าปีบคอ จนนายพลฝ่ายยักษ์ยอมแพ้จนร้องขอชีวิตโดยให้คำสัญญาว่าจะไม่ทำชั่วอีก เหล่าผู้ติดตามเข้าไปขโมยเงินทอง ข้าว และทรัพย์สินสมบัติซึ่งกองเป็นภูเขา นายพลฝ่ายยักษ์ได้มอบผ้าคลุมพรางตัว และค้อนวิเศษให้ เพราะว่าเป็นสมบัติสำคัญ แต่โมะโมะตะโรปฏิเสธไม่รับเนื่องจากเป็นสิ่งที่สำหรับใช้ทำชั่วจึงไม่จำเป็นสำหรับพวกเขา หลังจากนั้นทั้งหมดก็พากันกลับหมู่บ้านและนำเอาสมบัติที่ได้มาให้ตายายดู ตากล่าวชื่นชมโมะโมะตะโรและผู้ติดตามทั้งสาม เมื่อไม่มียักษ์มาขูดรีดสมบัติแล้วในหมู่บ้านจึงไม่มีคนยากจนอีกต่อไป

3.6.2 ตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตาม

ในเรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ ชะกะอิ โทะฉิโกะนั้น ตัวละครโมะโมะตะโรเป็นผู้ที่มีพลังกำลังแข็งแรงกว่าผู้ใหญ่และไม่เคยแพ้ใคร ต่อมาเมื่อโมะโมะตะโรเติบโตขึ้นและรู้เหตุการณ์เกี่ยวกับหมู่บ้านทั้งหมดจึงอาสาไปปราบยักษ์ โดยมีคิบังโงะเป็นเสบียง แต่งตัวโดยห้อยดาบไว้ข้างตัว แว่นถุงใส่คิบังโงะไว้ที่เอว และถือธงสีแดง 「桃太郎は身仕度をして、腰に刀を差し、黍団子の袋をつけ、そして手に赤い旗をもって、」¹⁹ โมะโมะตะโรแต่งตัว แว่นดาบไว้ที่ข้อมือ แว่นถุงใส่คิบังโงะ มือถือธงสีแดง เมื่อปราบยักษ์แล้วนายพลยักษ์ได้ยกผ้าคลุมพรางตัวและค้อนวิเศษให้ แต่โมะโมะตะโรกลับปฏิเสธไม่รับเพราะเห็นว่าเป็นอุปกรณ์ที่ยักษ์เอาไว้ทำชั่วจึงไม่จำเป็นต้องใช้

ส่วนตัวละครยักษ์นั้นเป็นยักษ์เลวที่อาศัยอยู่บนภูเขาใกล้บริเวณที่ตายายอาศัยอยู่ คอยปล้นสิ่งต่างๆ ที่คนในหมู่บ้านหาได้ หรือเงินที่เก็บเอาไว้ ทั้งเงิน ทอง ข้าว และทรัพย์สินสมบัติอื่นๆ สำหรับคนในหมู่บ้านแล้วเหล่ายักษ์นั้นมีความแข็งแรง เพราะมีตะบองเหล็ก และค้อนวิเศษ ด้วยพฤติกรรมดังกล่าว ยักษ์จึงถูกเรียกว่า ยักษ์ผู้ร่ำรวย (金持鬼) ดังประโยค 「此の鬼が嶽の鬼共は、人を働かせては其のモウケを取ったり、人の働いて貯めた物を貢ぎ物と云って取りあげたりして、山の奥にドッサリ金銀や米や寶ら物を積み上げていたのです。」²⁰ พวกยักษ์เหล่านี้ปล้นกำไรที่คนทำงานมาได้บ้าง เงินเก็บจากการทำงานของคนบ้าง โดยอ้างว่าเป็นของบรรณาการ แล้วนำเอาเงิน ทอง ข้าว และทรัพย์สินสมบัติไปเก็บซ่อนเอาไว้ที่หลังเขา ซึ่งพฤติกรรมรุกรานสมบัติของชาวบ้านนั้น

¹⁹ 堀利彦「桃太郎—金持鬼を征伐した話—」『一休和尚』、東雲堂書店、1922年11月16日、pp. 132

²⁰ เรื่องเดียวกัน, pp. 125

แตกต่างไปจากยักษ์ในนิทานพื้นบ้านที่ทำร้ายและกินคน

สำหรับตัวละครผู้ติดตามในเรื่องนี้มี 3 ตัว ได้แก่ สุนัข ลิง และไก่ โดยผู้ติดตามแต่ละตัวจะมีพรรคพวกอีกตัวละ 10 ตัว โดยผู้ติดตามเหล่านี้อาสาติดตามโมะโมะตะโรไปปราบยักษ์เพราะต่างก็ได้รับความเดือนร้อนจากพฤติกรรมของยักษ์เหมือนกัน ดังประโยค 「じゃ君も一緒に行かないか。」 「行かう、行かう。一緒に行かう。僕等も断から金持鬼にいちめられて貧乏して居るのだから」²¹ “ว่าไง เจ้าจะไปด้วยกันมั๊ย” “ไปด้วยไปด้วย ผมจะไปด้วย พวกผมเองก็ถูกเจ้ายักษ์ผู้ร่ำรวยนั้นแกล้งอยู่ประจำจนจนอยู่แบบนี้ไงละ” ยิ่งไปกว่านั้นผู้ติดตามทั้งสามตัวและพรรคพวก 10 ตัวที่ติดตามมาต่างร่วมแรงร่วมใจกันปราบยักษ์ด้วยกันเป็นอย่างดี และพฤติกรรมทั้งสามตัวพร้อมใจกันตอบรับคำปฏิเสธไม่ยอมรับเครื่องมือทำชั่วจากยักษ์ของโมะโมะตะโรนั้น ยิ่งเน้นให้เห็นถึงการนิยมในการทำความดีของผู้ติดตามอีกด้วย

ตัวละครในเรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ เซกะอิ โทะฉิอิโกะนั้นถูกสร้างขึ้นโดยเน้นเรื่องเงินไม่ว่าจะเป็นตายาย และคนในหมู่บ้านที่ยากจนเพราะยักษ์ และยักษ์ที่ร่ำรวยจากการขูดรีดสิ่งของและทรัพย์สินสมบัติจากชาวบ้าน และเน้นให้เห็นถึงความสามัคคีของโมะโมะตะโรและผู้ติดตามจำนวนมากในการปราบยักษ์ ซึ่งเซกะอิ โทะฉิอิโกะได้เขียนเอาไว้ในบทนำของเรื่องไว้ว่า เรื่อง “โมะโมะตะโร” ในบทที่ 5 นี้ได้นำเอาเรื่องโมะโมะตะโรที่มีพฤติกรรมรุกรานซึ่งเป็นแนวคิดด้านจักรวรรดินิยม มาดัดแปลงเป็นเรื่องราวที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดเกี่ยวกับการต่อสู้ของคนที่ใช้แรงงานแทน²²

3.7 “โมะโมะตะโร” (桃太郎) ของ มะทซึมุระ ทะเกะโอะ (松村武雄)

“โมะโมะตะโร” ของ มะทซึมุระ ทะเกะโอะ ตีพิมพ์ในหนังสือชุด “นิฮงโดวะฉุ” ชุด “เซกะอิโดวะทะอิเคะ” เล่มที่ 16 โดยสำนักพิมพ์ เซกะอิโดวะทะอิเคะอิโกะอิ (世界童話大系発行会) ในปีทะอิโมะที่ 13 โดยมีเรื่องย่อต่อไปนี้

3.7.1 เรื่องย่อ

เรื่องราวของเด็กชายที่เกิดจากลูกท้อซึ่งยายเก็บได้จากแม่น้ำและให้ชื่อว่า โมะโมะตะโร เมื่อโตขึ้นโมะโมะตะโรขออนุญาตตาและยายออกเดินทางไปปราบยักษ์ซึ่งคอยมารุกรานชาวบ้านที่เกาะโอโนะชิมะ ระหว่างทางเจอกับสุนัข ลิง และไก่ฟ้า ทั้งสามเมื่อรู้ว่าโมะโมะตะโรกำลังจะเดินทางไปปราบยักษ์จึงขอตามไปด้วย โมะโมะตะโรจึงให้คิบิด้โกะหนึ่งลูกแก่ทุกตัวเป็นการตอบแทน เมื่อทั้งหมดเดินทางถึงเกาะโอโนะชิมะจึงเปิดฉากต่อสู้กับยักษ์โดยไก่ฟ้าบินเข้าไปในประตูบอกกับยักษ์ที่ช่วยกันดันประตูอยู่ว่าให้ยอมแพ้ ยักษ์จึงตกใจปล่อยมือจากประตู โมะโมะตะโรและผู้ติดตามจึงผลักประตูเข้าไปข้างใน ส่วนสุนัขไล่กัดข้ายักษ์ และลิงไล่ชวนหน้ายักษ์ ส่วนโมะโมะตะโรก็ต่อสู้กับนายพลฝั่งยักษ์จนยอมแพ้ และให้นายพลฝั่งยักษ์สาบานว่าจะไม่ทำชั่วอีกแล้วจึงชนสมบัติต่างๆ ออกมาให้กับโมะโมะตะโร หลังจากนั้นโมะโมะตะโรและพรรคพวกเดินทางกลับมายังหมู่บ้าน แบ่งสมบัติที่ได้มากับผู้ติดตาม แล้วใช้ชีวิตอยู่อย่างมีความสุข หลังจากนั้นยักษ์ไม่เคยทำความชั่วอีกเลย

3.7.2 ตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตาม

ในเรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ มะทซึมุระ ทะเกะโอะ นั้นตัวละครโมะโมะตะโรมีความแข็งแกร่ง

²¹ เรื่องเดียวกัน, pp. 132

²² เรื่องเดียวกัน, はじがき.

กล้าหาญ และเสียสละ คล้ายคลึงกับในนิทานพื้นบ้าน โดยโมะโตะโรเกิดจากลูกท้อ แต่มีการบรรยายเพิ่มเติมในส่วนที่ตาและยายอาบน้ำให้กับโมะโตะโรดังประโยค 「お婆さんはすぐに赤ちゃんを抱きあげて、うぶ湯をつかはしました。」²³ ยายรีบอุ้มเด็กทารกขึ้นมากอดไว้ แล้วอาบน้ำอุ่นให้ ทำให้โมะโตะโรดูเป็นเด็กทารกธรรมดาซึ่งเป็นลูกของตาและยายจริงๆ

ส่วนตัวละครยักษ์ในเรื่องนี้มีพฤติกรรมเลว คือ ฆ่าคนและรุกรานชาวบ้าน โดยข้ามทะเลมาขโมยของและฆ่าชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านลำบากมากดังประโยค 「この頃鬼が島から鬼どもが海をわたって来て、物を取ったり、人を殺したりして、しやうがありませんでした。」²⁴ ช่วงนี้มีพวกยักษ์จากเกาะโอะนิเงะฉิมะข้ามทะเลมาขโมยของชาวบ้านบ้าง ฆ่าชาวบ้านบ้าง ทำให้ลำบากกันไปหมด ซึ่งคล้ายคลึงกับในนิทานพื้นบ้าน

สำหรับตัวละครผู้ติดตามในเรื่องนี้มี 3 ตัว คือ สุนัข ลิง และไก่ฟ้า ยอมเป็นผู้ติดตามของโมะโตะโรเพราะคิปีดงโกะ ดังประโยค 「お腰のものなんでございます。」 「日本一の黍団子。」 「一つ下さいお供します。」 「よしよし、やるからついて来い。」²⁵ “ของที่แขวนที่เอวคืออะไรหรือขอรับ” “คิปีดงโกะอันดับหนึ่งของญี่ปุ่น” “ขอหนึ่งอันแล้วผมจะเดินทางไปด้วย” “ได้เลย ได้เลย มาด้วยกันสิแล้วจะให้” ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้ติดตามที่ดี คอยช่วยเหลือโมะโตะโรในการปราบยักษ์

ตัวละครในเรื่องในเรื่อง “โมะโตะโร” ของ มะทซึมูระ ทะกะเอะ มีลักษณะใกล้เคียงกับนิทานพื้นบ้านโดยใช้เนื้อหาแบบเดียวกัน โดยลักษณะของตัวละครมีความแตกต่างจากเรื่องอื่นๆ ที่ผ่านมา

ซึ่งจะเห็นได้ว่าความยิ่งใหญ่ของโมะโตะโรลดลงเมื่อเทียบกับเรื่องสั้นดัดแปลงเรื่องอื่น เนื่องจากการหลีกเลี่ยงภาพลักษณ์ในการเป็นผู้รุกรานของโมะโตะโร โดยเห็นได้จากลักษณะการเขียนที่อธิบายให้เห็นถึงเหตุผลและความเหมาะสมที่โมะโตะโรต้องเดินทางไปปราบยักษ์

3.8 “โมะโตะโร” (桃太郎) ของ อะคุตะงะวะ ริวโนะซุเกะ (芥川竜之介)

“โมะโตะโร” ของอะคุตะงะวะ ริวโนะซุเกะ ตีพิมพ์ในนิตยสารซันเดย์แมกซีน (『サンデー毎日』) ฉบับพิเศษฤดูร้อน วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1924 (ปีทะอิโมะที่ 13) โดยมีเรื่องย่อดังต่อไปนี้

3.8.1 เรื่องย่อ

“โมะโตะโร” เป็นเรื่องราวของเด็กหนุ่มซึ่งเกิดจากลูกท้อที่ตกมาจากสวรรค์ อยู่มาวันหนึ่งโมะโตะโรนึกอยากจะทำอะไรก็ออกไปปราบยักษ์ตาและยายซึ่งไม่ชอบโมะโตะโรอยู่แล้วเพราะเป็นเด็กขี้เกียจรีบสนับสนุนเตรียมของให้ออกเดินทางระหว่างทางได้สุนัข ลิง และไก่ฟ้าเป็นผู้ติดตามทั้งหมดทะเลาะกันตลอดการเดินทาง ส่วนลิงตัดพ้อกับโมะโตะโรตลอดว่าคิปีดงโกะครั้งก่อนที่ได้มานั้นไม่เพียงพอ จนโมะโตะโรยอมยกสมบัติบนเกาะยักษ์ให้ ลิงจึงรีบไป ส่วนยักษ์นั้นเป็นยักษ์ที่รักสันติและไม่เคยรุกรานใคร หลังจากโมะโตะโรเดินทางถึงเกาะยักษ์ สุนัขเข้าไปกัดยักษ์หนุ่มจนตาย ไก่ฟ้าใช้จิ้งจอกหลมจิกลูกยักษ์จนตาย ส่วนลิงนั้นข่มขืนลูกสาวยักษ์ก่อนฆ่าให้ตาย หลังจากปราบยักษ์ได้แล้วชีวิตของโมะโตะโรก็ถูกยักษ์รุกรานตลอดเวลาไม่เคยได้อยู่อย่างสงบสุขเลย

²³ 松村武雄「桃太郎」『日本童話集』世界童話大系 第18巻、大系刊行會，1924年7月1日、pp. 234

²⁴ เรื่องเดียวกัน, pp. 235

²⁵ เรื่องเดียวกัน, pp. 237

3.8.2 ตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตาม

ในเรื่องสั้น “โมะโมะตะโร” ของ อะคุตะงะวะ ริวโนะซุเกะ นั้นโมะโมะตะโรกำเนิดจาก ลูกท้อเช่นเดียวกับในนิทานพื้นบ้านแต่ได้เพิ่มเติมต้นกำเนิดของโมะโมะตะโรให้แตกต่างไปจากนิทานพื้นบ้าน โดยลูกท้อของโมะโมะตะโรไหลมาตามแม่น้ำ นั้นไม่ใช่สิ่งที่สวรรค์กำหนดแต่เป็นความบังเอิญที่เกิดขึ้นจากนกกาเยะตะงะระซุที่บังเอิญไปจิกโคนลูกท้อลูกนั้น ดังประโยค 「一万年に一度結んだ実は一千年の間は地へ落ちない。しかしある寂しい朝、運命は一羽の八咫鴉になり、さっとその枝へおろして来た。と思うともう赤みのさした、小さい実を一つ啄み落した。」²⁶ ลูกท้อที่หนึ่งหมื่นปีจะออกลูกเพียงครั้งเดียวนั้นไม่เคยตกลงบนพื้นดินในช่วงหนึ่งพันปีที่ผ่านมา แต่เข้าอันเจียบเหงาวันหนึ่ง ฟาลิซิตให้นกกาเยะตะงะระซุตัวหนึ่งบินมาเกาะที่กิ่งไม้ แล้วทันใดนั้นก็จิกผลท้อเล็กๆ สีแดงตกลงมา และเพิ่มความยิ่งใหญ่ของโมะโมะตะโรโดยให้ต้นท้อของโมะโมะตะโรนั้นเป็นต้นไม้ของเทพอิสะนะจิ และนกกาที่มาจิกลูกท้อให้ร่วงนั้นเป็นนกกาของเทพอะมะตะระซุโอมิกะมิที่ส่งมาช่วยจักรพรรดิจิมมุ นอกจากนั้นโมะโมะตะโรยังมีพฤติกรรมไม่กตัญญูรู้คุณต่อตายายที่ต้องการเดินทางไปปราบยักษ์ก็เพราะโมะโมะตะโรไม่อยากลำบาก ดังประโยค 「思い立った訣はなぜかという、彼はお爺さんやお婆さんのように、山だの川だの畑だのへ仕事に出るのがいやだったせいである。」²⁷ สาเหตุที่นี้จะทำก็เพราะเขาไม่อยากทำงานที่ภูเขา แม่น้ำ หรือทุ่งนาเหมือนตาและยาย และ

โมะโมะตะโรยังมีพฤติกรรมโอ้อวดตัวเองอีกด้วย ดังประโยค 「桃太郎は得意そうに返事をした。勿論実際は日本一かどうか、そんなことは彼にも怪しかったのである。」²⁸ โมะโมะตะโรตอบด้วยท่าทางภาคภูมิใจ แน่ใจว่าความจริงโมะโมะตะโรเองก็ยังกังขาอยู่เช่นกันว่าเป็นอันดับหนึ่งของญี่ปุ่นหรือไม่ นอกจากนั้นโมะโมะตะโรยังใช้ประโยชน์จากผู้ที่อ่อนแอว่าโดยพยายามให้ตัวเสียผลประโยชน์น้อยที่สุด ดังคำบรรยายดังนี้ 「犬はしばらく強情に、「一つ下さい」を繰り返した。しかし桃太郎は何といっても「半分やろう」を撤回しない。こうなればあらゆる商売のように、所詮持たぬものは持ったものの意志に服従するばかりである。」²⁹ สุนัขยังดื้อดันบอกข้าๆ อยู่พักหนึ่งว่า “ขอหนึ่งลูก” แต่ไม่ว่าจะพูดว่ายังไงโมะโมะตะโรก็ยังยืนกรานอย่างหนักแน่นว่า “ให้แค่ครึ่งลูก” การทำแบบนี้เหมือนเป็นการค้าขาย ซึ่งท้ายที่สุดผู้ไม่มีก็ต้องทำตามคำสั่งของผู้มี จะเห็นได้ว่าโมะโมะตะโรมีพฤติกรรมตรงกันข้ามกับ โมะโมะตะโรในนิทานพื้นบ้าน เช่น ออกตัญญู หลงตนเอง ต่อรองเพื่อประโยชน์ส่วนตน และเป็นผู้รุกรานยักษ์ ซึ่งทำลายภาพลักษณ์วีรบุรุษของโมะโมะตะโรไปอย่างสิ้นเชิง

สำหรับตัวละครยักษ์นั้นเป็นยักษ์ที่รักสันติ ไม่รุกรานใคร ใช้ชีวิตตามแบบมนุษย์ทุกประการ ดังข้อความต่อไปนี้ 「こういう楽土に生を享けた鬼は勿論平和を愛していた。いや、鬼というものは元来我々人間よりも享乐的に出来上った種族らしい。」³⁰ แน่ใจว่ายักษ์ที่อาศัยอยู่บนแดนสวรรค์แบบนี้ย่อมต้องรักสันติภาพ ไม่ลี้ ยักษ์นั้นเป็นพวกรักความสุขสนานมากกว่ามนุษย์มาแต่ไหนแต่ไรแล้ว แต่หลังจากที่โมะโมะตะโรปราบยักษ์

²⁶ 芥川龍之介、「桃太郎」『芥川龍之介全集 第三巻』（筑摩書房、1976年5月15日 第7刷発行）、pp. 216.

²⁷ เรื่องเดียวกัน, pp. 216

²⁸ เรื่องเดียวกัน, pp. 217

²⁹ เรื่องเดียวกัน, pp. 217

³⁰ เรื่องเดียวกัน, pp. 218

แล้วกลับมาอยู่หมู่บ้านเดิมกลับไม่มีความสุขเหมือนในนิทานพื้นบ้าน เพราะยักซ์กลับมาแกล้งแค้นอยู่ตลอดเวลา ดังข้อความต่อไปนี้ 「鬼の子供は一人前になると番人の雉を噛み殺した上、たちまち鬼が島へ逐電した。のみならず鬼が島に残った鬼は時々海を渡って来ては、桃太郎の屋形へ火をつけたり、桃太郎の寝首をかこうとした。」³¹ เมื่อลูกยักษ์โตขึ้นก็ฆ่าไก่ฟ้าผู้เฝ้ายาม แล้วก็กลับไปข่มขืนตัวที่เกาะโอโนเงะชิมะ ไม่เพียงเท่านั้นยักซ์ที่รอดชีวิตบนเกาะโอโนเงะชิมะนั้นบางที่ยังข้ามทะเลมาวางเพลิงบ้านของโมะโมะตะโรบ้าง มาลอบตัดคอโมะโมะตะโรบ้าง จะเห็นว่าการดัดแปลงพฤติกรรมของมนุษย์และยักษ์ให้ตรงข้ามกับลักษณะทั่วไป ยักซ์กลายเป็นผู้ถูกรุกราน และมนุษย์เป็นผู้รุกราน

ส่วนตัวละครผู้ติดตามนั้นมีทั้งหมด 3 ตัว คือ สุนัข ลิง และไก่ฟ้า เหมือนในนิทานพื้นบ้าน แต่มีพฤติกรรมที่แตกต่างจากในพื้นบ้าน กล่าวคือ สุนัขแสดงพฤติกรรมไม่พอใจที่โมะโมะตะโรให้คิบังโงะตนเพียงครึ่งลูก ดังคำบรรยายต่อไปนี้ 「犬もとうとう嘆息しながら、黍団子を半分貰う代りに、桃太郎の伴をすることになった。」³² ในที่สุดสุนัขก็ถอนหายใจพร้อมกับยอมเป็นลูกสมุนของโมะโมะตะโรแลกกับคิบังโงะครึ่งลูก ส่วนลิงนั้นมีพฤติกรรมไม่ยอมเสียผลประโยชน์ส่วนตน ดังประโยคต่อไปนี้ 「黍団子の勘定に素早い猿はもっともらしい雉を莫迦にする。」³³ ลิงที่คำนวณคิบังโงะอย่างฉับไวแกล้งไก่ฟ้าที่รอบรู้ทุกอย่าง ที่แสดงให้เห็นภาพการต่อรองผลประโยชน์ระหว่างโมะโมะตะโรกับลิง สำหรับไก่ฟ้านั้นเป็นผู้ติดตามที่มีความมอดทน มีเหตุผล และเชื่อฟังคำสั่งของโมะโมะตะโรมากที่สุด ดังข้อความต่อไปนี้ 「しか雉は犬をなだめながら猿に主従の道徳を教え、桃太郎の命に従えと云った。」³⁴ แต่ไก่ฟ้าก็

ปลอมโยนสุนัข พร้อมกับสอนลิงเรื่องศีลธรรมของบาวนาย และบอกให้ลิงเชื่อฟังคำสั่งของโมะโมะตะโร

ในเรื่องสั้น “โมะโมะตะโร” ของอะกุตะงะวะ ริวโนะซุเกะ มีตัวละครเหมือนกับในนิทานพื้นบ้าน แต่ผู้เขียนได้เพิ่มเติมรายละเอียดของตัวละครให้มีพฤติกรรมที่ตรงข้ามกับตัวละครในนิทานพื้นบ้าน เช่น โมะโมะตะโรผู้เป็นเสมือนตัวแทนของเทพกลับมีพฤติกรรมรุกรานยักษ์ผู้รักสันติ สุนัข ลิง และไก่ฟ้าก็ไม่มีความสามัคคีกัน ไม่เชื่อฟังโมะโมะตะโร มีพฤติกรรมเห็นแก่ตัวและระรานผู้อื่น ส่วนยักซ์รักสันติ ไม่ชอบรุกรานผู้อื่น และผู้ติดตามที่ไม่มีความสามัคคี เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตน ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ใหม่ของตัวละคร

4. การเปลี่ยนแปลงรูปแบบตัวละครโมะโมะตะโร, ยักซ์ และผู้ติดตามและบทบาทหน้าที่ในวรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยเมจิและทะฮิโระ

จากการศึกษาตัวละคร โมะโมะตะโร ยักซ์ และผู้ติดตามในเรื่องสั้นที่ดัดแปลงมาจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง “โมะโมะตะโร” จำนวน 8 เรื่อง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1891 (ปีเมจิที่ 24) จนถึงปี ค.ศ. 1924 (ปีทะฮิโระที่ 13) ผู้วิจัยสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบตัวละครและบทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านในวรรณกรรมญี่ปุ่น ดังต่อไปนี้

4.1.1 การเปลี่ยนแปลงรูปแบบตัวละคร

1) โมะโมะตะโร

ตัวละครโมะโมะตะโรในเรื่องสั้นดัดแปลงจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง “โมะโมะตะโร” ทั้ง 8 เรื่องนั้นยังคงมีภาพลักษณ์ของเด็กที่มีต้นกำเนิด

³¹ เรื่องเดียวกัน, pp. 219-220.

³² 芥川龍之介、「桃太郎」『芥川龍之介全集 第三巻』（筑摩書房、1976年5月15日 第7刷発行）、pp. 217.

³³ เรื่องเดียวกัน, pp. 217.

³⁴ เรื่องเดียวกัน, pp. 217.

ไม่ธรรมดา เช่น เกิดจากลูกท้อที่ไหลมาจากแม่น้ำ ดังเช่นในเรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ หรือ เกิดจากขนมรูปลูกท้อ ดังเช่นในเรื่อง “อิมะโมะโมะตะโร” ของ เคียวโนะวะระเบะอิ เป็นต้น และเป็นผู้มีพลังกำลังแข็งแกร่ง โดยผู้วิจัยสังเกตเห็นลักษณะของตัวละครโมะโมะตะโรว่าสามารถแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ ตัวละครที่เป็นตัวละครเดียวกับนิทานพื้นบ้าน ได้แก่ เรื่อง “นิฮงโกะตะอิบะนะมิ” ของ เคียวโนะวะระเบะอิ, “โมะโมะตะโรโสะกุสะนะมิ” ของ อิวะยะ ซะสะนะมิ, “โมะโมะตะโร” ของ มะทุซุมุระ ทะกะโอะ, “โมะโมะตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ, “โมะโมะตะโร” ของ ซะกะอิ โทะมิอิโกะ และ “โมะโมะตะโร” ของ อะกุตะซะวะ ริวโนะซุเกะ และตัวละครที่ไม่ใช่ตัวเดียวกับในนิทานพื้นบ้าน ได้แก่เรื่อง “โอะนิโมะโมะตะโร” ของ โอะสะกิ โคโย, “อิมะโมะโมะตะโร” ของ เคียวโนะวะระเบะอิ ซึ่งมักพบในเรื่องสันดัดแปลงช่วงปลายสมัยเมจิ โดยเรื่อง “โอะนิโมะโมะตะโร” ของ โอะสะกิ โคโย นั้น ตัวละครโมะโมะตะโร คือ ยักษ์ที่เกิดจากลูกท้อที่มีรสชาติขม ชื่อ คุโมะโมะตะโร (苦桃太郎) ส่วน “อิมะโมะโมะตะโร” ของ เคียวโนะวะระเบะอินั้น ตัวละครโมะโมะตะโร คือ เด็กที่เกิดจากขนมรูปลูกท้อและออกเดินทางไปเกาะโอะนิงะมิมะเลียนแบบตามเรื่องเล่าในนิทานพื้นบ้าน

เมื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบตัวละครเปรียบเทียบกับยุคสมัยแล้วพบว่า ตัวละครโมะโมะตะโรซึ่งเป็นตัวเดียวกับในนิทานพื้นบ้านจะไม่ปรากฏตัวในเรื่อง หรือไม่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง ในผลงานช่วงปลายสมัยเมจิ เช่น เรื่อง “โอะนิโมะโมะตะโร” (ปีเมจิที่ 24) ของ โอะสะกิ โคโย ซึ่งเป็นเรื่องราวของยักษ์ที่เคยถูกโมะโมะตะโรมาปราบแล้วอยากแก้แค้นโมะโมะตะโรคืน จึงไม่ปรากฏตัวละครโมะโมะตะโรในเรื่อง ส่วนเรื่อง “อิ

มะโมะโมะตะโร” (ปีเมจิที่ 28) นั้นเป็นเรื่องของตัวละครอื่นที่ได้รับอิทธิพลจากนิทานพื้นบ้านจึงมีชื่อและการเดินทางไปปราบยักษ์เหมือนเช่นในนิทานพื้นบ้าน สุดท้ายคือเรื่อง “นิฮงโกะตะอิบะนะมิ” (ปีเมจิที่ 34) ของ เคียวโนะวะระเบะอิ ที่กล่าวถึงเรื่องราวของโมะโมะตะโรในช่วงอายุ 50 ปีหลังไปปราบยักษ์มาแล้ว ถึงแม้จะเป็นตัวละครโมะโมะตะโรตัวเดียวกับในนิทานพื้นบ้านแต่ไม่ใช่ตัวละครหลักในการดำเนินเรื่อง เมื่อเข้าสู่ช่วงต้นสมัยทะอิโอะ พบว่าผลงานในช่วงนี้นั้นตัวละครโมะโมะตะโรมักจะมีบทบาทเป็นตัวแสดงหลักของเรื่อง เช่น เรื่อง “โมะโมะตะโรโสะกุสะนะมิ” (ปีทะอิโอะที่ 3) ของ อิวะยะ ซะสะนะมิ โดยยังคงรูปแบบการเล่าแบบเล่าเรื่องต่อจากนิทานพื้นบ้าน โดยกล่าวถึงพฤติกรรมของโมะโมะตะโรหลังไปปราบยักษ์ที่ต้องการปกป้องเกาะโอะนิงะมิมะจากเมือง “เนะ โนะ คุนิ” โดยมีการใช้ของวิเศษ เช่น ลูกแก้ววิเศษและค้อนวิเศษในการเรียกพายุนเรือศัตรูจม หรือการใช้ผ้าคลุมพรางตัวเพื่อแอบเข้าไปจับตัวพระราชานในปราสาท ยิ่งกว่านั้นสิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนในผลงานช่วงนี้คือการดัดแปลงเนื้อเรื่องเพื่อเสียดสีเรื่อง “สงคราม” รวมไปถึง “ลัทธิจักรวรรดินิยม” ดังที่ได้วิเคราะห์ไปแล้วในหัวข้อที่ 3.2 และ 3.4 เมื่อเข้าสู่สมัยทะอิโอะแล้วลักษณะของตัวละครโมะโมะตะโรที่ปรากฏในผลงานมักเป็นรูปแบบการเล่าเรื่องแบบนำเอานิทานพื้นบ้านทั้งเรื่องมาดัดแปลง เช่น เรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ, “โมะโมะตะโร” ของ มะทุซุมุระ ทะกะโอะ, “โมะโมะตะโร” ของ ซะกะอิ โทะมิอิโกะ โดยยังคงภาพลักษณ์ของโมะโมะตะโรที่เป็นเด็กพิเศษและมีข้ออ้างที่เหมาะสมในการไปปราบยักษ์ แต่มีการดัดแปลงรายละเอียดพฤติกรรมของโมะโมะตะโรบางส่วน เช่น การให้เหตุผลในการออกเดินทางไปปราบยักษ์ของโมะโมะตะโรว่าต้องการทำไปเพื่อ

ทดสอบความสามารถของตนเอง ในเรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ คุชยะมะ มะชะโอะ ดังที่วิเคราะห์ในหัวข้อที่ 3.5 หรือการปฏิเสธไม่รับผ้าคลุมพิเศษ และค่อนข้างยากซึ่งเป็นเรื่องของนอกเหนือไปจากสิ่งที่ยักษ์ไปปล้นจากหมู่บ้านของตนมา ในเรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ ชะกะอิ โทะมิอิโกะ เป็นต้น ต่อมาเมื่อเข้าสู่ช่วงปลายสมัยทอโมะ ในผลงานเรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ อะกุตะงะวะ ริวโนะซุเกะ นั้นกลับมีรูปแบบการเขียนที่แตกต่างออกไป โดยเขียนแบบมีการเล่าเรื่องเพิ่มเติมในส่วนหน้า และส่วนหลังของนิทานพื้นบ้าน และยังเปลี่ยนภาพลักษณ์ของโมะโมะตะโรให้ตรงข้ามกับในนิทานพื้นบ้านอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือให้โมะโมะตะโรกลายเป็นผู้รุกรานยักษ์อย่างไม่มีคามยุติธรรม

2) ยักษ์

ตัวละครยักษ์ในเรื่องสั้นดัดแปลงจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง “โมะโมะตะโร” ทั้ง 8 เรื่องล้วนเป็นฝ่ายที่ถูกโมะโมะตะโรเดินทางไปต่อสู้ด้วย แต่ภาพลักษณ์ของยักษ์ในเรื่องสั้นที่ดัดแปลงมานั้นมีความแตกต่างกัน โดยผู้วิจัยแบ่งออกได้เป็น 3 แบบ ได้แก่ แบบที่หนึ่ง คือ *ภาพลักษณ์ยักษ์เหมือนในนิทานพื้นบ้านแต่ตัวละครยักษ์ในเรื่องไม่ใช่ตัวเดียวกับในนิทานพื้นบ้านหรือไม่มีบทบาทสำคัญในเรื่อง* ซึ่งพบในเรื่องสั้นดัดแปลงช่วงปลายสมัยเมจิไปจนถึงต้นสมัยทอโมะ เช่น เรื่อง “โอะนิโมะโมะตะโร” ของ โอะสะกิ โคโย ที่พูดถึงราชายักษ์ซึ่งเป็นยักษ์ที่โดนโมะโมะตะโรปราบจึงรู้สึกแค้นจนได้ส่งยักษ์ที่ชื่อคุโมะโมะตะโร เป็นตัวแทนยักษ์เดินทางไปแก้แค้น แต่สุดท้ายกลับเดินทางไม่ถึงญี่ปุ่นจึงไม่ได้ต่อสู้กับโมะโมะตะโร เรื่อง “อิมะโมะโมะตะโร” ของ เคียวโนะวะระเบะอิ ที่กล่าวถึงการเดินทางไปปราบยักษ์ของโมะโมะตะโร ซึ่งในเรื่องนี้ทั้งตัวละครยักษ์และโมะโมะตะโรล้วนเป็นตัวละครคนละตัวกับในนิทานพื้นบ้าน,

เรื่อง “โมะโมะตะโรโสะกุสะนะมิ” ของ อิวะยะชะสะนะมิ ที่ตัวละครยักษ์ไม่ได้มีบทบาทหลักในเรื่อง โดยเป็นเพียงข้ารับใช้ของโมะโมะตะโรเท่านั้น แต่ตัวละครที่โมะโมะตะโรไปสู้รบด้วยกลับเป็นราชาของเมืองอื่น และเรื่อง “นิฮงโกะตะอิบะนะมิ” ของ เคียวโนะวะระเบะอิ ที่กล่าวถึงเพียงแค่ทรัพย์สินสมบัติของยักษ์ที่โมะโมะตะโรได้มาโดยยักษ์ไม่มีบทบาทสำคัญในเรื่องแต่อย่างใด ดังนั้นภาพลักษณ์ของยักษ์ในแบบแรกจึงเป็นภาพลักษณ์เหมือนในนิทานพื้นบ้านเนื่องจากในเรื่องไม่มีการกล่าวถึงพฤติกรรมของยักษ์ หรือสาเหตุการเดินทางไปปราบยักษ์ของโมะโมะตะโรอย่างชัดเจน แบบที่สอง คือ *ภาพลักษณ์ยักษ์เหมือนในนิทานพื้นบ้านโดยยักษ์มีบทบาทสำคัญในเรื่อง* ซึ่งพบได้ในเรื่องสั้นดัดแปลงช่วงสมัยทอโมะโดยมีลักษณะการเล่าเรื่อง โครงเรื่อง พฤติกรรมของตัวละครยักษ์นั้นเหมือนนิทานพื้นบ้าน แต่มีการดัดแปลงพฤติกรรมของยักษ์โดยมีการบรรยายถึงพฤติกรรมของยักษ์อย่างละเอียด เป็นเหตุผลสอดคล้องให้เห็นว่าทำไมโมะโมะตะโรจึงต้องเดินทางไปปราบยักษ์ เช่น เรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ คุชยะมะ มะชะโอะ ที่ตัวละครยักษ์เป็นยักษ์เลวมาก ออกปล้นทรัพย์สินสมบัติของประเทศอื่นๆ อยู่เสมอแต่ไม่ได้มารุกรานที่หมู่บ้านของโมะโมะตะโรเหมือนในนิทานพื้นบ้าน โดยในเรื่องเน้นถึงระยะทางความห่างไกลของเกาะยักษ์และทรัพย์สินสมบัติที่มี ดังที่ได้วิเคราะห์ในหัวข้อ 3.5 เรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ ชะกะอิ โทะมิอิโกะ ที่ตัวละครยักษ์เป็นยักษ์เลวมีพฤติกรรมรุกรานและข่มขู่ชาวบ้าน โดยเน้นให้เห็นถึงพฤติกรรมการขูดรีดเงินและของมีค่าจากคนในหมู่บ้านซึ่งแตกต่างไปจากยักษ์ในสมัยก่อนที่จะทำร้ายผู้คนด้วยการกินคน ดังที่ได้วิเคราะห์ในหัวข้อ 3.6, ส่วนเรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ มะทซึมุระทะกะโอะ นั้นเป็นยักษ์ที่ฆ่าคนและรุกรานชาวบ้าน

โดยเดินทางข้ามทะเลมาขโมยของและฆ่าชาวบ้านจึงทำให้ชาวบ้านลำบากมาก ส่วนแบบที่สาม คือ *ภาพลักษณ์ของยักษ์ที่ตรงข้ามกับนิทานพื้นบ้าน* ซึ่งพบได้ในเรื่องสันต์ดัดแปลงในช่วงปลายสมัยท้าวโสม โดยมีภาพลักษณ์ของยักษ์ที่รักสันติ ไม่เคยรุกรานใคร ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ที่ตรงกันข้ามกับนิทานพื้นบ้านอย่างสิ้นเชิง เช่น ในเรื่อง “โหมะโหมะตะโร” ของ อะกุตตะงะวะ วิวโนะซุเกะ

3) ผู้ติดตาม

ตัวละครผู้ติดตามในเรื่องสันต์ดัดแปลงจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง “โหมะโหมะตะโร” มีภาพลักษณ์ที่แตกต่างกันไปตามช่วงเวลา โดยผลงานในช่วงปลายสมัยเมจินั้นตัวละครผู้ติดตามมักจะแตกต่างจากนิทานพื้นบ้าน เช่น ในเรื่อง “โอะนิโหมะโหมะตะโร” ของ โอะสะกิ โคโย ที่มีปีศาจมังกร, ลิงบาบูนใหญ่ และหมาป่า เป็นผู้ติดตาม มีลักษณะพิเศษ คือ ใช้พลังวิเศษได้ และมีขนาดใหญ่ โดยทั้งหมดให้ความร่วมมือกับคุโหมะโหมะตะโรในการออกเดินทางไปปราบโหมะโหมะตะโรเป็นอย่างดี แม้จะทะเลาะกันในตอนจบ, ส่วนเรื่อง “อิมะโหมะโหมะตะโร” ของ เคียวโนะวะระเบะอิ นั้นมีไก่, แร้งตัวใหญ่ และสิงโต โดยมีเนื้อกระป๋องเป็นรางวัลให้แทนคิบิตังโงะ โดยทั้งหมดให้ความร่วมมือกับโหมะโหมะตะโรในการออกเดินทางไปปราบยักษ์เป็นอย่างดี ส่วนในเรื่อง “นิฮงโกะดะอิบะนะมิ” ของ เคียวโนะวะระเบะอิ นั้นไม่มีตัวละครผู้ติดตามปรากฏในเรื่อง เนื่องจากเป็นการดัดแปลงนำเอาตัวละครจากนิทานพื้นบ้านทั้ง 5 เรื่องมาแต่งใหม่จึงคงเหลือไว้แต่ตัวละครหลัก โหมะโหมะตะโร และการกล่าวถึงเรื่องราวที่โหมะโหมะตะโรเคยไปปราบยักษ์และได้ทรัพย์สินสมบัติมาอย่างมากมาย เมื่อเข้าสู่ช่วงต้นสมัยท้าวโสม พบว่าตัวละครผู้ติดตามยังมีภาพลักษณ์เหมือนนิทานพื้นบ้าน แต่มีการเพิ่มตัวละครผู้ติดตามใหม่เข้าไปในเรื่องด้วย

เช่นในเรื่อง “โหมะโหมะตะโรโสะกุสะนะมิ” ของ อิวะยะซะสะนะมิ ที่ยังคงภาพลักษณ์ของตัวละครผู้ติดตามในนิทานพื้นบ้านเอาไว้ แต่เพิ่มตัวละครผู้ติดตามใหม่ คือ เต่ายักษ์, ปลาทรายแดง และกิ้งก่า โดยผู้ติดตามทั้งสามมีบทบาทสำคัญในการช่วยโหมะโหมะตะโรในการเดินทางไปต่อสู้กับราชาแห่งเมือง “นะ โนะ คุนิ” เมื่อเข้าสู่ช่วงสมัยท้าวโสมแล้วพบว่าตัวละครผู้ติดตามในผลงานช่วงนี้จะเหมือนนิทานพื้นบ้านโดยมีเพียงแค่ 3 ตัวหลัก คือ ลิง สุนัข และไก่ฟ้า แต่จะมีบางพฤติกรรมที่แสดงออกต่อการรับคิบิตังโงะแตกต่างกันไป เช่น ออกเดินทางไปกับโหมะโหมะตะโรด้วยเพราะต้องการคิบิตังโงะ ในเรื่อง “โหมะโหมะตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ และ “โหมะโหมะตะโร” ของ มะทซึมุระ ทะเกะโอะ หรือออกเดินทางไปกับโหมะโหมะตะโรเพราะได้รับความเดือดร้อนจากพฤติกรรมของยักษ์เช่นกันโดยไม่คาดหวังว่าจะได้คิบิตังโงะ ในเรื่อง “โหมะโหมะตะโร” ของ ซะกะอิ โทะฉิอิโกะ ส่วนในช่วงปลายสมัยท้าวโสมพบว่า มีการดัดแปลงตัวละครผู้ติดตามให้แตกต่างไปจากภาพลักษณ์เดิมในนิทานพื้นบ้าน กล่าวคือ ไม่มีความสามัคคี ไม่ได้รู้สึกเคารพโหมะโหมะตะโรอย่างจริงจัง มีพฤติกรรมคล้ายมนุษย์ เช่น ต่อรอง ข่มขืนยักษ์ เป็นต้น ในผลงานเรื่อง “โหมะโหมะตะโร” ของ อะกุตตะงะวะ วิวโนะซุเกะ

4.1.2 บทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านในวรรณกรรมญี่ปุ่น

จากการวิเคราะห์ตัวละครโหมะโหมะตะโรยักษ์ และผู้ติดตามในเรื่องสันต์ดัดแปลงมาจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง “โหมะโหมะตะโร” จำนวน 8 เรื่อง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1891 (ปีเมจิที่ 24) จนถึงปี ค.ศ. 1924 (ปีท้าวโสมที่ 13) จะเห็นได้ว่า ในช่วงปลายสมัยเมจิซึ่งเริ่มมีการเขียนเรื่องสันต์ดัดแปลงเนื้อหาของนิทานพื้นบ้านเรื่อง “โหมะโหมะตะโร” นั้น เน้นการเขียนแบบเล่าเรื่องส่วนหลังต่อจากนิทานพื้นบ้าน และมีการ

ปรับเปลี่ยน ปรับเพิ่ม-ลดตัวละครจากในนิทานพื้นบ้าน รวมทั้งมีการสร้างตัวละครใหม่ขึ้นมา โดยเรื่องในช่วงแรกจะเน้นเนื้อหาสนุกสนาน ฉากต่อสู้พิสดาร แต่ต่อมาภายหลังเนื้อหาเริ่มมีการสอดแทรกคำศัพท์ คำพูด หรือพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับ “สงคราม” ให้เห็น เมื่อเข้าสู่ช่วงต้นสมัยทะอิโม่พบว่า การนำนิทานพื้นบ้านมาใช้ในนั้นมักนำเอาเนื้อหาของนิทานพื้นบ้านมาใช้เหมือนเดิมโดยเน้นการดัดแปลงในส่วนของการรายละเอียด เช่น ต้นกำเนิดของโมะโมะตะโร พฤติกรรมของยักษ์ หรือวัตถุประสงค์ในการออกเดินทางไปปราบยักษ์ของโมะโมะตะโร เป็นต้น มีการสอดแทรกให้เห็นถึงการต่อต้านด้านแรงงานอีกด้วย ส่วนในช่วงปลายสมัยทะอิโมนั้น มีลักษณะการเขียนโดยเพิ่มเนื้อเรื่องทั้งส่วนหน้า และส่วนหลังของนิทานพื้นบ้าน โดยเนื้อเรื่องสะท้อนให้เห็นทั้งด้านสงคราม และพฤติกรรมที่ไม่ดีของมนุษย์ ปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของตัวละครในลักษณะตรงข้ามกับในนิทานพื้นบ้าน

5. สรุป

เรื่องสั้นที่ดัดแปลงมาจากนิทานพื้นบ้าน เรื่อง “โมะโมะตะโร” จำนวน 8 เรื่อง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1891 (ปีเมจิที่ 24) จนถึงปี ค.ศ. 1924 (ปีทะอิโม่ที่ 13) นั้นมีการสร้างตัวละคร โมะโมะตะโร ยักษ์ และผู้ติดตามแตกต่างกันออกไปโดยแบ่งได้ ตามช่วงปีดังต่อไปนี้ 1) ช่วงปลายสมัยเมจิ ได้แก่ เรื่อง “โอะนิโมะโมะตะโร” ของ โอะสะกิ โคโย, “นิฮงโกะตะอิบะนะมิ” และ “อิเมะโมะโมะตะโร” ของ เคียวโนะวะระเบะอิ, “โมะโมะตะโรโสะกุสะนะมิ” ของ อิวะยะ

ซะสะนะมิ ซึ่งเน้นการเขียนแบบเพิ่มเรื่องส่วนหลัง มีการปรับเพิ่ม-ลดตัวละคร และสร้างตัวละครใหม่ 2) ช่วงต้น-กลาง สมัยทะอิโม่ ได้แก่ เรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ มะทุซุมะ ทะเกะโอะ, “โมะโมะตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ, “โมะโมะตะโร” ของ ชะกะอิ โทะมิอิโกะ ซึ่งนำเนื้อหาของนิทานพื้นบ้านมาใช้เหมือนเดิมโดยเน้นการดัดแปลงในส่วนของการละเอียด 3) ช่วงปลายสมัยทะอิโม่ ได้แก่ เรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ อะคุตะงะวะ ริวโนะซุเกะ ซึ่งเขียนโดยเพิ่มเนื้อเรื่องทั้งส่วนหน้า และส่วนหลังของนิทานพื้นบ้าน และดัดแปลงภาพลักษณ์ของตัวละครให้ตรงข้ามกับนิทานพื้นบ้าน

จะเห็นได้ว่าผู้เขียนได้ใช้นิทานพื้นบ้านเป็นโครงเรื่องหลักและดัดแปลงเนื้อหา ตัวละครเพิ่มเติม โดยมีวัตถุประสงค์ต่างกัน เช่น เพื่อให้เนื้อหาสนุกสนาน สะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และสังคม และสะท้อนถึงพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นต้น

6. หวังขอศึกษาวิจัยต่อไป

1) ศึกษารูปแบบตัวละครและบทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านในวรรณกรรมสมัยใหม่ญี่ปุ่นที่ดัดแปลงจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง “โมะโมะตะโร” ในช่วงสมัยโม่วะ

2) ศึกษารูปแบบตัวละครและบทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านในวรรณกรรมสมัยใหม่ญี่ปุ่นที่ดัดแปลงจากนิทานพื้นบ้าน 5 อันดับของญี่ปุ่น ได้แก่ “โมะโมะตะโร”, “อะนะซะกะจิอิ”, “มิตะกิริสุซุมะ”, “ซะรุกะนิงซึเซ็น” และ “คะชิกะชิยะมะ”

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] 芥川龍之介 (1976). 「桃太郎」『芥川龍之介全集 第三卷』. 筑摩書房, 第7刷.
- [2] 尾崎紅葉 (1981). 『鬼桃太郎』. 名著複刻 日本児童文学館, 博文館.
- [3] 大藤幹夫 (2002). 「巖谷小波「桃太郎」異稿 考」『学大国文 (45)』.
- [4] 曲亭馬琴 原作 (1901). 京の藁兵衛 述『日本五大噺』. 文禄堂書廬.
- [5] 京の藁兵衛 (1895). 「今桃太郎」『少年世界』. 博文館, 第1卷8号.
- [6] 楠山正雄 (1983). 「桃太郎」講談社学術文庫. 講談社, 第1刷.
- [7] 小滝晴子 (1989). 「ある日の「桃太郎」」『茨女国文 創刊号 39-43』.
- [8] 堺利彦 (1922). 「桃太郎—金持鬼を征伐した話—」『一休和尚』. 東雲堂書店.
- [9] 坂野陽子 (1994). 「<卒論>絵本論 : 桃太郎を中心に昔話絵本を考える」『日本文学誌 要50』.
- [10] 滑川道夫著 (1981). 『桃太郎像の変容』. 東京書籍.
- [11] 原田光三郎 (2015). 「芥川龍之介における主体の問題 : 「桃太郎」を中心に」『論叢 国語教育学 (11)』.
- [12] 松原 哲子 (2009). 「桃太郎」の物草双紙考」『實踐國文學 75』.
- [13] 松村武雄 (1924). 「桃太郎」『日本童話集』. 世界童話大系 第18卷, 大系刊行會 .

เพ็ญพร แก้วฟุ้งรังษี

หน่วยงานผู้แต่ง : นักศึกษาปริญญาเอก สาขาภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยโอซาก้า ประเทศญี่ปุ่น

Penporn Kaewfoongrungsi

Affiliation : Ph.D. student, Graduate School of Language and Culture, Osaka University

Corresponding e-mail : jungjapan@gmail.com